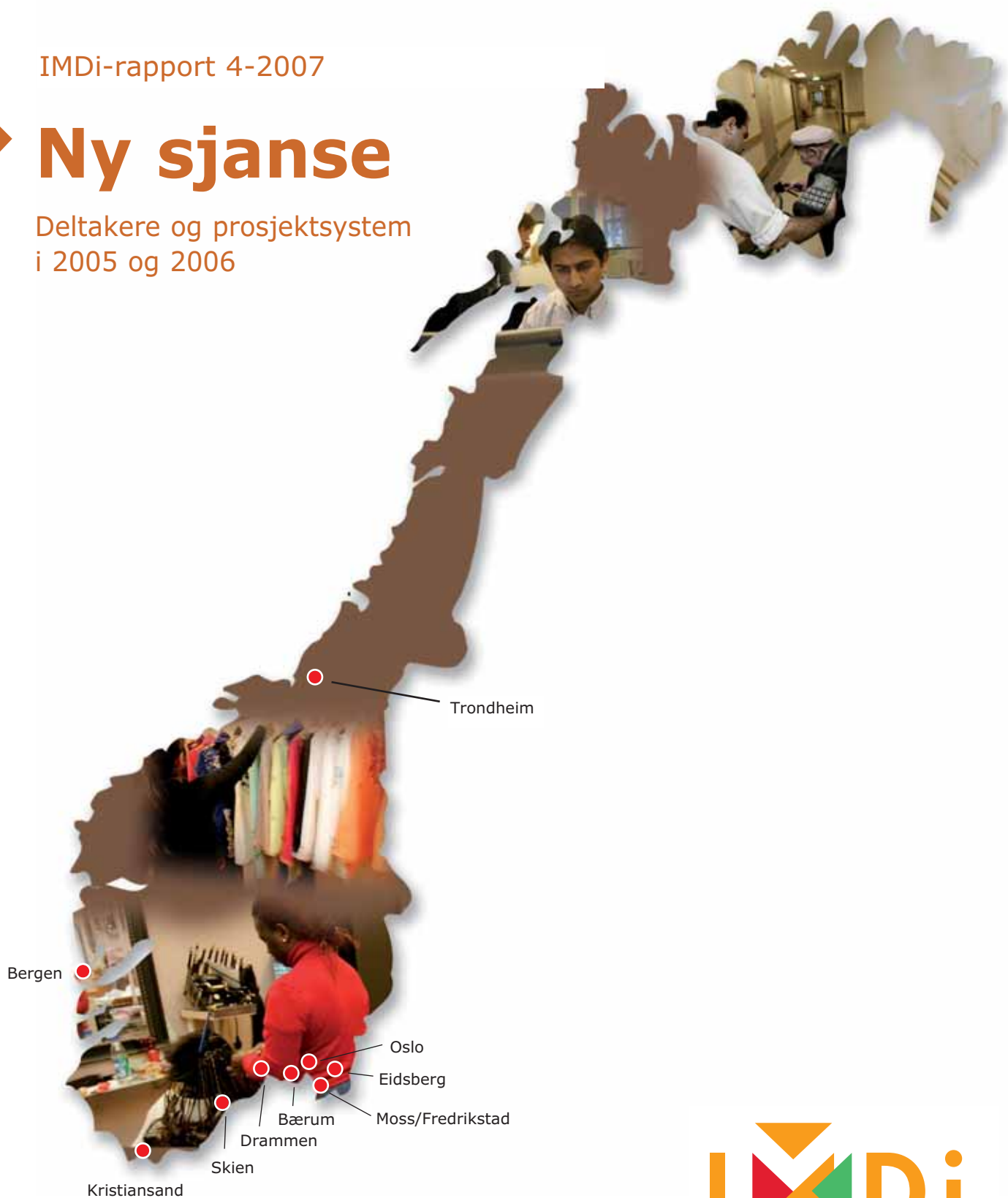

IMDi-rapport 4-2007

Ny sjanse

Deltakere og prosjektsystem
i 2005 og 2006

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Visjon

Like muligheter og like levekår
i et flerkulturelt samfunn

Visjon

Like muligheter og like levekår
i et flerkulturelt samfunn

Innhold

Forord .. 4

Oppsummering .. 5

1. Bakgrunn .. 7

- 1.1 Prosjekter, målsettinger og målgruppe .. 7
- 1.2 Rammene rundt Ny sjanse-forsøkene .. 8
- 1.3 Beskrivelse av Ny sjanse-prosjektene .. 9
- 1.4 Andre arbeidskvalifiseringsprosjekter .. 10
- 1.5 Incentivordningen i Ny sjanse .. 11
- 1.6 Rapportering fra Ny sjanse .. 11

2. Deltakerne .. 13

- 2.1 Henvisende instanser .. 13
- 2.2 Målgruppe og seleksjon av deltakere .. 14
- 2.3 Prioriterte grupper .. 14
- 2.4 Helseproblematikk i deltakergruppen .. 15
- 2.5 Oppholdsgrunnlag, landbakgrunn og botid for deltakergruppen .. 17
- 2.6 Sivilstand, omsorgsforpliktelser, arbeidshistorikk og sosialhjelpsavhengighet .. 18

3. Deltakernes kvalifikasjoner .. 20

- 3.1 Utdanningsbakgrunn .. 20
- 3.2 Godkjenning av kompetanse fra hjemlandet .. 20
- 3.3 Erfaring fra inntektsgivende arbeid i hjemlandet og i Norge .. 21
- 3.4 Bruk av tiltak før deltakelse i Ny sjanse .. 22

4. Samarbeidssavtaler .. 23

5. Metoder fra introduksjonsordningen .. 25

- 5.1 Synspunkt fra prosjektansatte på metodene fra introduksjonsordningen .. 25
- 5.2 Tett oppfølging .. 25
- 5.3 En kontaktperson .. 27
- 5.4 Kartlegging .. 29
- 5.5 Kvalifiseringsstønad .. 29
- 5.6 Fraværsreglementet .. 30
- 5.7 Heldags- og helårsprogram .. 30
- 5.8 Skriftlig individuell plan .. 30

6. Programtilbudet .. 32

- 6.1 Tiltak innenfor norskopplæringen .. 33
- 6.2 Tilbud om yrkesmessig kompetanse .. 34
- 6.3 Samfunnsorienterende tilbud: .. 35

7. Resultater .. 37

- 7.1 Deltakerstatus per desember 2006 – tabell 3 .. 37
- 7.2 Årsaker til avslutning før to års deltakelse .. 38
- 7.3 Synspunkt fra deltakere .. 41

Vedlegg 1: Rundskriv nr. fra 06/09 om Ny sjanse for 2007 fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet: .. 43

Vedlegg 2: Bergen kommune – eksempel på et .. 49

Vedlegg 3: Skien kommune – eksempel på et .. 56

Vedlegg 4: Kontaktpersoner i Ny sjanse- prosjektene: .. 61

Forord

Ny sjanse er sosialt utviklingsarbeid og "ingeniørkunst" på sitt beste. Målet er å få langtids sosialhjelpsmottagere med innvandrerbakgrunn over i arbeid eller utdanning. Metoder som prøves ut er hentet hovedsakelig fra introduksjonsprogrammet for nyankomne flyktninger. I tillegg omsettes løpende erfaringer i nye praktiske grep i prosjektene.

Ny sjanse og introduksjonsprogrammet er i ferd med å kopieres. Fra høsten 2007 har regjeringen foreslått kvalifiseringsprogram som vil være et tilsvarende tilbud til alle, uavhengig av etnisk bakgrunn.

Dokumentasjon av prosesser, metoder, gode og mindre gode grep er avgjørende for å kunne utvide tilbudet fra et tidsbegrenset forsøk til et permanent tilbud som kvalifiseringsprogrammet representerer. Formålet med denne rapporten er å dokumentere erfaringer så langt i arbeidet. Etterspørselen etter kunnskap og erfaringer fra Ny sjanse er svært stor. Ikke alle spørsmål vil besvares i denne rapporten. Dokumentasjonsarbeidet fortsetter og resultatene vil bli offentliggjort i senere rapporter.

Erfaringene viser blant annet at tett oppfølging av deltakerne og en grundig kartlegging er fortsatt de viktigste faktorene for å oppnå overgang til arbeid eller ordinær utdanning. Ny sjanse har i 2005 og 2006 bestått av 21 prosjekter med til sammen 513 deltakere. Hittil har 48 deltakere avsluttet programmet før 2 år er gått fordi de har kommet i arbeid eller utdanning. De første som har gjennomgått et toårig kvalifiseringsprogram blir ferdige i april 2007.

Prosjektledere og medarbeidere har nedlagt et betydelig arbeid for å bidra med data til denne rapporten. Det er krevende å drifte og dokumentere utviklingsarbeid samtidig. En stor takk går derfor til alle dere som mestrer begge oppgavene samtidig.

En av vår tids største utfordringer er å inkludere dem som har stått utenfor arbeidsmarkedet lenge. Det krever gode samfunnsbyggere på alle nivå. Samarbeid er viktig for å lykkes. IMDi håper denne rapporten gir kunnskap og inspirasjon til videre innsats.

Oslo 9. mars 2007

Osmund Kaldheim
direktør

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Oppsummering

De 21 Ny sjanse-prosjektene har vurdert/kartlagt 938 personer, og tatt inn 513 deltakere i 2005 og 2006. Per desember 2006 er fortsatt 391 deltakere i program og prosjektene rekrutterer nye deltakere forløpende etter kapasitet. De største deltakergruppene kommer fra Irak, Somalia, Iran, Tyrkia og Afghanistan. Kvinner utgjør 55 prosent av deltakerne.

80 prosent av deltakerne har flyktningbakgrunn og mange har lang botid i Norge. Nesten syv av ti av deltakerne har ansvaret for barn under 18 år. Til sammen har deltakerne 926 barn. Dette tilsier at resultatene er viktige ikke bare for deltakerne, men også for deres familier. Mange deltakere har mer enn fire års utdanning fra hjemlandet, men nesten én av fire har ingen eller svært lite utdanning. Et flertall av kvinnene er uten erfaring fra lønnet arbeid i Norge og fra hjemlandet. Elleve prosent av deltakerne har aldri hatt norskopplæring. Norskopplæring er derfor en viktig bestanddel i Ny sjanse.

Jobbsøkerkurs, CV-skriving og arbeidspraksis er foruten norskopplæring, de hyppigst benyttede tiltakene i Ny sjanse-prosjektene. Prosjektene har vært kreative når det gjelder å skreddersy program i form av tiltakssammensetning og -kjeding for den enkelte deltaker. I tillegg har det blitt utviklet egne

kurs og gruppeaktiviteter for deltakerne, spesielt innenfor samfunnsorienterende tiltak. Det er etablert samarbeid mellom Ny sjanse-prosjekter. Spesielt bydeler i Oslo tilbyr kursplass til hverandres deltakere over bydelsgrensene innenfor Østlands-nettverket av Ny sjanse.

Egenutviklede prosjekttiltak der deltakerne samles i fellesgrupper flere ganger i uken, øker motivasjonen og tilknytningen til prosjektet. I gruppene får deltakerne et nettverk og kan dele kompetanse opparbeidet fra praksiserfaringer mv. En annen sentral erfaring som prosjektene rapporterer, er at bruk av rene kvinnegrupper i norskopplæringen skaper økt trygghet, nettverk mellom deltakere og et fellesskap som medfører økt selvtillit for kvinnene.

Hele 48 deltakere har avsluttet programmet før to år har gått fordi de har kommet i arbeid eller utdanning. Gjennomgående tilbakemeldinger fra prosjektene er imidlertid at deltakerne vil trenge mer enn to år i programmet. De første som har gjennomgått et toårsprogram, blir ferdige i april 2007. Etter det vil det være nødvendig å se på deltakernes status etter to år og vurdere/prøve ut om økt varighet av Ny sjanse-programmet øker overgang til arbeid eller utdanning.

Tett oppfølging av deltakerne og en grundig kartlegging er fortsatt de viktigste faktorene for å oppnå overgang til arbeid eller ordinær utdanning. Prosjektene legger mye vekt på å bygge tillit og gi ærlige tilbakemeldinger til deltakerne. For å vise konkret hvilke aktiviteter og strategier som prosjekter som lykkes har, er prosjektene i Bergen og Skien brukt som eksempler. Kartlegging av

henviste deltakere har vist at enkelte har andre behov enn kvalifisering for arbeid eller utdanning, og de er derfor blitt henvist til egnede tiltak/ordninger. Disse blir ikke lenger gående som passive sosialhjelpsmottakere. Erfaringene så langt tilsier at det for en del langtids sosialhjelpsmottakere er behov for en fornyet gjennomgang og grundig kartlegging av deres livssituasjon.

1. Bakgrunn

Ny sjanse er forsøk med toårig lønnet kvalifisering for innvandrere som etter flere år i Norge ikke har fast tilknytning til arbeidsmarkedet og som er avhengige av sosialhjelp. Hensikten med Ny sjanse er å prøve ut introduksjonsordningens metoder på en ny målgruppe. Målet er å få aktivisert deltakerne og få de selvhjulpne gjennom hel dags og helårig arbeid eller ordinær utdanning.

Ny sjanse er et av tiltakene i "Handlingsplan for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen og mål for inkludering" (vedlegg til St.prp. nr. 1 (2006–2007)). Tiltaket er et av flere elementer i regjeringens satsing for å gi flere innvandrere en varig tilknytning til arbeidsmarkedet. Ny sjanse er også omtalt i St.meld. nr. 9 (2006–2007) "Arbeid, velferd og inkludering", og i begge dokumentene omtales det at kvinner er en prioritert målgruppe i 2007.

Retningslinjene for Ny sjanse-prosjektene beskrives i årlige rundskriv fra IMDi, og sammen med rundskriv H-20/05 til lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere danner dette rammene og blir styringsdokumenter for kommunenes prosjektvirksomhet. Rundskrivene fastslår at programmet skal bestå av opplæring i norsk og samfunnskunnskap, tiltak som forbereder til videre opplæring eller tilknytning til

yrkeslivet, samt at deltakernes program skal være helårig og på full tid. Deltakelse i Ny sjanse forutsetter altså fulltidsprogram og deltakeren skal ha en fast kontaktperson i prosjektet han eller hun er tilknyttet. I tillegg til ordinært arbeid med tett oppfølging benytter prosjektene seg i hovedsak av ulike tilbud innenfor norskopplæringen, tilbud om yrkesmessig kompetanseheving og samfunnsorienterende tilbud. Til sammen 513 personer har fra april 2005 til desember 2006 fått tilbud om inntil to års deltakelse i ett av de 21 prosjektene i Ny sjanse.

Midler til prosjektvirksomheten i Ny sjanse ble første gang utlyst fra UDI i desember 2004 over prosjekttilskuddsordningen med Kommunale Innvandreriltak Post 62. Midlene kom fra Bondevik II-regjeringens fattigdomssatsing (St.meld. nr. 6 2002–2003). IMDi overtok satsingen fra 1. januar 2006 og prosjektvirksomheten vil fortsette i 2007. I 2005 var satsingen på 10 millioner og i 2006 var den på 20 millioner. Det er også for 2007 avsatt 20 millioner over statsbudsjettet. Samlet er kostnadene til Ny sjanse dermed totalt 50 millioner for 3-årsperioden 2005–07.

1.1 Prosjekter, målsettinger og målgruppe

De tolv kommunene i landet med størst innvandrerbefolkning samt kommuner som allerede har sam-

lokalisert forvaltningen av arbeids-, trygde- og sosialkontortjenester (NAV) har kunnet søke om midler. 13 prosjekter fordelt på syv kommuner fikk midler i 2005. Disse var: Bergen, Bærum, Drammen, Kristiansand, Skien, Trondheim. I tillegg var bydelene Bjerke, Grünerløkka, Nordstrand, St. Hanshaugen, Stovner, Søndre Nordstrand og Ullern med.

I 2006 ble det gitt midler til 23 prosjekter, hvorav 12 var i bydeler i Oslo. Nye kommuner som kom med, var Eidsberg, Fredrikstad og Moss i tillegg til bydelene Frogner, Grorud, Nordre Aker, Sagene og Østensjø i Oslo. De første deltakerne startet i april 2005. Ettersom Ny sjanses deltakere skal ha et kvalifiseringsløp på inntil to år, vil de første deltakerne som går et helt løp, først ha fullført dette i april 2007.

I tillegg til de 21 prosjektene som er rettet direkte mot målgruppen, gis det prosjektstøtte til helse- og velferdsetaten i Oslo kommune for koordinering av nettverket av prosjekter på Østlandet. Oslo Voksenopplæring mottar også prosjektstøtte som er rettet mot norskopplæringen for deltakere i Ny sjanse. Disse to prosjektene bruker bare en liten andel av prosjektmidlene, i 2007 under to prosent av det totale tilskuddet på 20 millioner.

1.2 Rammene rundt Ny sjanseforsøkene

Gjennom Ny sjanse skal de ulike metodene fra introduksjonsordningen prøves ut på en ny mål-

gruppe som ikke har rett til introduksjonsprogram etter introduksjonsloven. Tilbudet til deltakerne i prosjektet kopierer rammeverket fra introduksjonsloven. For eksempel mottar deltakerne kvalifiseringsstønad som er lik den introduksjonsstønad de som kommer inn under introduksjonsloven (lov av 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere), får. Følgende elementer legges til grunn:¹

- Deltakerne i programmet må ha gått på sosialhjelp i minimum seks måneder.
- Deltakerne i programmet må ha bodd lenger enn to år i kommunen.
- Deltakerne som har eller har hatt rett til introduksjonsprogram etter loven, kan ikke være deltakere.
- Deltakerne i Ny sjanse må ha behov for grunnleggende kvalifisering.
- De skal ha et helårig og heldags program med en individuell plan.
- Programmet skal bestå av norskopplæring, samfunnskunnskap og tiltak som forbereder til videre opplæring eller tilknytning til arbeidslivet.
- Prosjektene skal ha et systematisk samarbeid med eksterne aktører og med private og/eller offentlige arbeidsgivere om tiltak som styrker rekrutteringen av deltakerne til inntektsgivende arbeid.
- Retningslinjer og regelverkene mht. fravær, permisjoner og så videre fra introduksjonslovens rundskriv H-20/05 skal også

¹ Rundskriv 06/09 fra IMDi om tilskudd til Ny sjanse for 2007 ligger som vedlegg til rapporten. Rundskrivet fastsetter vilkårene for kommunenes forsøk med Ny sjanse-program.

følges for deltakerne i Ny sjanse så langt det er mulig.

- Deltakerne skal følges opp også etter at de har kommet i arbeid.

En av målsettingene for Ny sjanse er å fremskaffe kunnskap om hvilke metoder som sikrer best resultat. Spesielt skal metoder fra introduksjonsordningen vurderes for å se om de har effekt for deltakerne: kartlegging av deltakerne, skriftlig individuell plan, tett oppfølging av deltaker, heldagsprogram, helårsprogram, kvalifiseringsstønad og bruk av en kontaktperson.

IMDi har mye løpende kontakt med de enkelte prosjektene. I 2007 arrangerer IMDi tre nettverkssamlinger der alle prosjektene møtes for å diskutere, få faglig påfyll og for å lære av hverandre. Prosjektene rapporterer at de stort sett er fornøyd med rammene rundt forsøkene. Men enkelte av prosjektene mener det kan være problematisk med et krav om heldags program fra første dag for deltakerne. IMDi anbefaler derfor AID at det innføres en ordning der det kan gis dispensasjon for enkelte deltakere med særskilte problemer i en opptrappingsperiode på inntil en måned. Et annet problem som tas opp fra kommunens side, er den nye finansieringsordningen for norskopplæringen. Ordningen gjør at prosjektene kan ha problemer med å få finansiert norskopplæringen som en del av programmet når deltakerne "har brukt opp sine rettigheter". Det at sosialkontoret i enkelte kommuner setter vilkår for deltakelse, oppleves ikke som problematisk ettersom de fleste er med på diskusjoner i forkant av at vilkår settes.

1.3 Beskrivelse av Ny sjanseprosjektene

Deltakende kommuner i Ny sjanse er Bergen, Bærum, Drammen, Eidsberg, Fredrikstad, Kristiansand, Moss, Skien, Trondheim og Oslo. Tolv bydeler i Oslo har deltakerprosjekter; dette gjelder Bjerke, Frogner, Grorud, Grünerløkka, Nordre Aker, Nordstrand, Sagene, St. Hanshaugen, Stovner, Søndre Nordstrand, Ullern og Østensjø.

13 av prosjektene har vært i drift siden 2005, mens åtte er nye fra 2006. Ti av prosjektene fikk de første ansatte på plass før sommerferien i 2005, mens tre startet opp høsten 2005. De åtte nye prosjektene i 2006 fikk på plass sine ansatte våren 06.

Prosjektene har ulik organisatorisk tilknytning i kommunene. Noen ligger til sosialsektoren, andre ligger til NAV, norskopplæringen og noen til kvalifiseringsenheter i kommunen.

Utbetaling av kvalifiseringsstønad forutsetter omdisponering av sosialhjelpsmidler. Med hjemmel i sosialtjenesteloven kan kommunene velge å sette vilkår for utbetalingen. Alle prosjektene knytter vilkår om deltakelse opp mot lov om sosiale tjenester. Ni av prosjektene knytter alltid vilkår til deltakelsen. De resterende tolv bruker vilkår noen ganger. Kommuner som bruker vilkår noen ganger, oppgir at saksbehandlere ved sosialkontoret beslutter å bruke vedtak overfor sosialhjelpsmottakere som gjenstatte ganger ikke møter til for eksempel kartleggingssamtale for inntak i prosjektet. Dette gjelder både personer med supplerende

sosialhjelpsbehov og personer der sosialhjelpsutbetalingen er hovedinntektssikringen. Beslutning om vilkår treffes som oftest i samråd med Ny sjanse-prosjektmedarbeiderne. Et flertall av prosjektene strekker seg langt for å unngå å bruke vilkår, og prøver å få deltakerne motivert til å delta. De fleste ønsker seg deltakere som i utgangspunktet selv ønsker deltakelse, og som er motivert for jobb eller utdanning. Vilkårsmuligheten beskrives av et prosjekt som "riset bak speilet".

Elleve av de 21 prosjektene vurderer sosialhjelpsbehovet i tillegg til behovet for kvalifisering ved inntak av deltakere, og ti prosjekter gjør ikke en slik vurdering. Syv prosjekter har satt som vilkår at deltakerne måtte ha et sosialhjelpsbehov på minimum 2 G, som i 2006 tilsvarte 125 784 kroner. Fire prosjekter hadde andre begrensninger: I et av prosjektene må deltakerne ha et sosialhjelpsbehov på minimum 5000 kroner per måned. I et annet prosjekt er grensen satt til minimum 8000 per måned. I et tredje prosjekt er avgrensningen at deltakerne skal ha mottatt sosialhjelp på mellom 8000–10 000 i måneden, men det er blitt åpnet for inntak av personer med mindre sosialhjelpsbehov i spesielle tilfeller. I det fjerde prosjektet med andre begrensninger enn et sosialhjelpsbehov på minimum 2 G, er kriteriet at sosialhjelp er hovedinntekten til personen.

1.4 Andre arbeidskvalifiseringsprosjekter

Ny sjanse er ikke det eneste prosjektet som prøver ut metodikk med henblikk på langtidsledige sosialhjelps klienter. Sluttrapporten

"Funksjonsevne blant langtidsmottakere av sosialhjelp" (van der Wel (red.) 2006) fra prosjektet "Barrierer mot arbeid blant langtids sosialhjelpsmottakere" ved Høgskolen i Oslo viser til de samme typene erfaringer som prosjektene i Ny sjanse har: Langtidsmottakere av sosialhjelp som gruppe har livsbetingelser som svekker deres generelle muligheter for arbeidslivstilknytning med eksempelvis svakere mental og fysisk helse. Det er grunn til å tro at langtidsledige sosialhjelpsmottakere med innvandrerbakgrunn har et dårligere nettverk enn norskfødte sosialhjelpsmottakere, og at dette bl.a. ytterligere svekker deres muligheter for å komme inn på arbeidsmarkedet. Sosial- og helsedirektoratet mener på bakgrunn av blant annet undersøkelser fra Høgskolen i Oslo at fremtidig tiltaksutforming må tilrettelegge for myndiggjørende prosesser for å styrke den enkeltes tillit, mestring og kontroll over eget liv. Gode kartleggings- og avklaringsprosesser i forkant av tjenesteutformingen, samt et individuelt tilrettelagt tjenesteforløp, er sentrale forutsetninger i hjelpearbeidet.

Forsøksprosjektene i Tettere individuell oppfølging (TIO) i sosialsektoren bør også trekkes frem. Prosjektene gjennomføres i perioden 2005–2008 av SHdir ved Avdeling kommunale velferdstjenester og NAV. Målgruppen er personer som trenger særlig bistand for å kunne nyttiggjøre seg arbeidsrettede tiltak og som har behov for en tettere individuell oppfølging; langtidsmottakere av sosialhjelp, ungdom (20–24 år) og enslige forsørgere med sosialhjelp som hovedinntekt. Tilskuddsmidlene til kommunene skal benyttes til å følge opp

enkeltpersoner for å styrke deres forutsetninger til å kunne dra nytte av arbeidsmarkedstiltak. Dessuten skal midlene bidra til å styrke og utvikle samarbeidsmetoder og metoder for tett individuell oppfølging. TIO hadde i 2006 25 prosjekter i 20 kommuner.

NAV har ansvar for prosjektene "Vilje Viser Vei" (VVV), som skal virke i perioden 2006–2008. Målgruppen for prosjektene er brukere med psykiske lidelser som ønsker å utnytte sin arbeidsevne helt eller delvis. Midlene til VVV er fra Opptappingsplanen for psykisk helse, og satsingen skal bidra til å videreutvikle tilbudet overfor målgruppen fra NAVs side.

IMDi har en samarbeidsavtale med TIO og VVV. I 2007 går det ut en felles oppfordring til samarbeid lokalt mellom prosjektene, ettersom målgruppene for prosjektene ofte er sammenfallende. Flere av prosjektene finnes også i samme kommuner. Ettersom prosjektene prøver ut ulike metodikk og forskjellige tiltak overfor deltakergruppen, vil det være nyttig å overføre kompetanse prosjektene imellom.

1.5 Incentivordningen i Ny sjanse

For å kunne følge deltakerne også etter at de er kommet i arbeid, har Ny sjanse en incentivordning som i korthet går ut på at kommunen kan få utbetalt 10 000 kroner dersom en deltaker, som har fått arbeid via deltakelse i prosjektet, har vært i arbeid i seks måneder. Kommunen kan etter søknad også motta nye 10 000 dersom personen fortsatt er i arbeid etter tolv måneder. En del av deltakerne i Ny sjanse har vært på "tiltakskarusellen" før, og

for å forankre og forsterke arbeidslivstilknytningen blir prosjektene oppfordret til å holde kontakten med deltakere også etter at de har fått fast jobb. Erfaringene fra prosjektene viser at et arbeidsforhold kan være skjørt i prøvetiden. Det er derfor viktig at deltakerne også følges opp i denne perioden.

I 2006 og 2007 var det satt av en million til incentivordningen. Arbeidsforholdet må dokumenteres og kommunene kan søke IMDi om tilskuddet.

Innen fristens utløp i 2006 var det behandlet søknader fra fire kommuner på til sammen tolv personer. Syv ble innvilget og frem avslått pga. manglende dokumentasjon. I tillegg kom det inn fire søknader som vil bli behandlet i 2007. Årsaken til at det kom så få søknader, er at deltakere som er kommet i arbeid, ennå ikke har vært ansatt i seks måneder. Videre at noen av dem som er kommet i arbeid, er ansatt som vikarer eller har deltidsarbeid. Det er derfor et krav for utbetaling at arbeidet skal være på fulltid. Arbeidet kan være hos mer enn én arbeidsgiver.

Blant de 48 deltakerne som hittil er kommet i arbeid, er det litt over halvparten som følges opp (27 personer). Elleve av deltakerne ønsker ikke å bli fulgt opp. Prosjektene rapporterer at noen av deltakerne begrunner dette med at de nå vil være selvstendige og klare seg på egen hånd, og være uavhengig av hjelpeapparatet.

1.6 Rapportering fra Ny sjanse

Den foreliggende rapporten er en statusrapport basert på data om deltakerne og programtilbudet de

har fått gjennom prosjektene under Ny sjanse. Rapporten bygger i all hovedsak på rapporteringen fra de deltakerbaserte prosjektene og uttrykker IMDi vurderinger og konklusjoner på bakgrunn av dette materialet.

IMDi leverte 30.06.2006 rapporten "Ny sjanse – til et bedre liv i Norge" til AID. Rapporten var en prosessevaluering og oppsummering av erfaringene med Ny sjanse-prosjektene i 2005 basert på erfaringer fra prosjektvirksomheten det første året. Prosjektene hadde brukt mye tid, særlig på ansvarsavklaringer, organisasjonsmessige forhold, avtaler med samarbeidspartnere, ansettelse, kommunale vedtak om omdisponering av sosialhjelpsmidler og markedsføring av prosjektene etter at de ble tildelt midler. På tidspunktet da den første rapporten ble skrevet, hadde de fleste deltakerne bare vært med i prosjektet i tre til fem måneder.

Forrige rapportering viste at det var behov for en bedre loggføring av deltakerinformasjonen for å fremskaffe og kvalitetssikre data på hva som skjedde med de enkelte deltakerne. IMDi har derfor i 2006 benyttet elektroniske spørreundersøkelser for å få kommunene til å rapportere inn ulike sider ved tilbudet til deltakerne, og informasjon om den enkelte deltakers program og bakgrunn. Kommunene er også bedt om blant annet å vurdere kvaliteten på programtilbudet, effekten av bruk av praksisplasser, utfordringer og samarbeidsrelasjoner. I tillegg har IMDi hatt kontaktmøter med prosjektansvarlig og -medarbeidere i alle prosjektene i løpet av høsten 2006. Data fra søkna-

der om økonomisk støtte for 2007 er også lagt til grunn for rapporten. Den foreliggende rapporten bygger i hovedsak på rapporteringen fra prosjektene, gjennom samtalene og den elektroniske spørreundersøkelsen.

Mange av prosjektene mangler helt eller delvis skriftlige data for deltakere i 2005. Ettersom vi har bedt prosjektene rapportere om alle dem som har vært vurdert for inntak, og for dem som ble deltakere både fra 2005 og 2006, finnes det feilkilder og manglende data i noen kategorier i rapporteringen. Hovedårsaken til dette er at det i flere av prosjektene har vært full utskifting av prosjektmedarbeidere, og i 2005 foregikk mye av arbeidet med å vurdere å ta inn deltakere uten skriftlig dokumentasjon. Personer som ikke ble tilbudt program, ble heller ikke registrert med fullstendige personopplysninger, og dette gir en noe ufullstendig rapportering. Kommunene har imidlertid vært svært positive når det gjelder å bidra til det nye rapporteringssystemet i 2006. IMDi mener at rapporteringssystemet nå er så godt forankret i alle prosjektene at det kan forventes bedre kvalitet på rapporteringen for 2008.

De første deltakerne startet i april 2005, så først i april 2007 vil de første ha gjennomført en toårig programsyklus. En analyse av effekter, virkninger og resultater etter fullført toårs programsyklus vil bli ivaretatt i IMDi neste rapport om Ny sjanse. Denne vil foreligge i mars 2008. IMDi har i tillegg inngått kontrakt med ECON Analyse AS om en samfunnsøkonomisk kost-nytte-analyse av Ny sjanse i 2007.

2. Deltakerne

2.1 Henvisende instanser

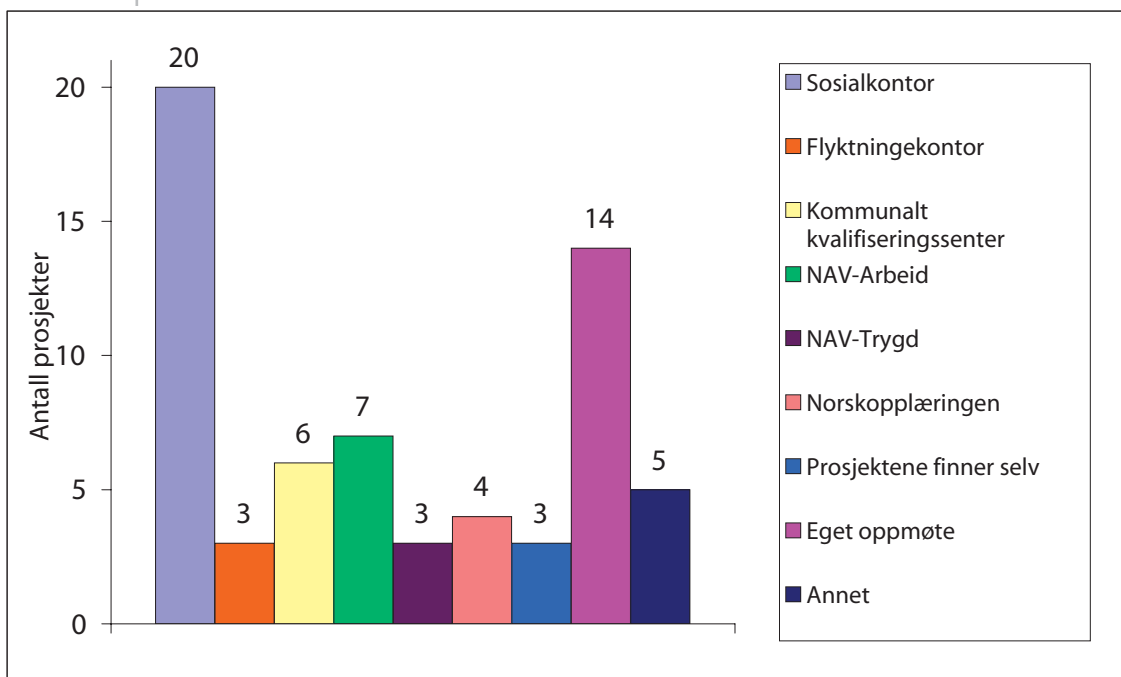
Inntak av deltakere har tatt tid. De første deltakerne startet i april 2005, men de fleste prosjektene som startet opp det året, startet først inntaket over sommeren.

Inntaket gikk noe raskere i 2006, ettersom prosjektene da kunne ta i bruk erfaringer fra året før. De fleste deltakerne som startet i 2006, var i gang før sommeren. For hele prosjektperioden 2005 og 2006 har prosjektene kartlagt og vurdert 938 personer. 513 perso-

ner har deltatt, og per 01.12.06 var fortsatt 391 av disse deltakere. De første som har gjennomgått et fullt toårsprogram, vil være ferdig i april 2007.

Sosialtjenesten i kommunene har vært den viktigste henvisningsinstansen. Prosjektene har også jobbet med henvisnings- og samarbeidsrutiner, og rapporterer om flere henvisninger fra ulike instanser. De hyppigst forekommende henvisningsinstansene vises i figur 1:

Figur 1. Antall prosjekter som oppgir at de har fått henvist deltakere fra ulike henvisningsinstanser. N=21

Prosjektene gir uttrykk for at henvisningene, spesielt i 2005, ofte virket tilfeldige og lite kartlegging var gjort i forkant av henvisende instans. Flere prosjekter viser til at de selv måtte gå inn i sosial-

kontorenes systemer for å lete frem potensielle deltakere.

Ved oppstart i 2005 hadde flere av prosjektene problemer med å få henvist nok deltakere; dette

endret seg i 2006. I 2006 har flere personer selv tatt direkte kontakt med prosjektene basert på positive erfaringer formidlet fra andre deltakere.

2.2 Målgruppe og seleksjon av deltakere

Ikke alle som har blitt henvist til Ny sjanse, er blitt tilbudt plass. I 2004 og 2005 hadde kommunene i søknadene om prosjektstøtte oppgitt at de planla å ta inn til sammen 745 deltakere; henholdsvis 290 for 2005 og 455 for 2006. Antall personer vurdert for inntak i de to årene var 938, hvorav 513 personer ble tilbudt program og 362 ikke ble tatt inn. I tillegg var 63 personer fortsatt under kartlegging og vurdering om inntak på rapporteringstidspunktet høsten 2006.

Tar vi høyde for at utfallet med hensyn til deltakelse for de 63 personene som fortsatt var under vurdering, er ukjent, finner vi at prosjektene samlet sett tok inn 69 prosent av det antallet deltakere som de hadde målsetting om å tilby plass i 2005 og 2006. Samtidig ble 39 prosent av de henviste til prosjektene avvist etter kartlegging og vurdering. Prosjektene har gjort et tidkrevende og omfattende arbeid med å kartlegge mange som av ulike årsaker ikke ble deltakere. I dag er situasjonen snudd, og flere av prosjektene hadde ved utgangen av 2006 ventelister for inntak.

Det er altså en betydelig diskrepans mellom henviste deltakere og antall som får tilbud i Ny sjanse etter individuell kartlegging og vurdering. Dette tyder på at det for en del langtids sosialhjelpsmottakere er behov for en

gjennomgang og grundig kartlegging av livssituasjonen deres. Et positivt spinn-off-resultat av Ny sjanse er at henviste personer som ikke får tilbud, får kartlagt eventuelt hjelpebehov og blir henvist videre til riktig tiltak og ordninger utenfor prosjektet. Den grundige kartleggingsprosessen ble på mange måter en oppryddingsprosess, ikke bare for hjelpeapparatet, men også for mange av de henviste personene.

2.3 Prioriterte grupper

Noen prosjekter oppga i søknadene at prioriterte grupper var kvinner, familier med barn og enslige personer med mange barn. Blant nasjonalitetsgruppene var irakere og somaliere prioritert. Til en viss grad er disse prioriteringene fulgt, men spesielt når det gjaldt ektepar var det vanskelig å følge prioriteringene fordi rekrutteringsgrunnlaget ikke var stort nok. Kun et fåtall ektepar har blitt deltakere.

Av de 938 henviste var det 55 prosent kvinner og 45 prosent menn. 283 kvinner og 230 menn ble gitt et individuelt program og oppfølging under Ny sjanse i 2005 og 2006. Kjønnfordelingen blant disse 513 deltakerne er sammenfallende med fordelingen blant de henviste. Når det gjelder tilbud, har kjønn således ikke vært et avgjørende kriterium i vurderingen av de henviste personene for prosjektene samlet sett. I løpet av disse to årene er imidlertid 122 personer skrevet ut av programmet. Det er størst avgang blant mennene. Per 01.12.06 var det 391 personer som fortsatt var deltakere i prosjektene, og av disse var det 42 prosent menn og 58 prosent kvinner.

2.4 Helseproblematikk i deltakergruppen

Prosjektene kartlegging avdekket at en god del av de henviste ikke hadde forutsetninger for å nyttiggjøre seg et kvalifiseringsprogram etter modell av introduksjonsordningen på grunn av dårlig fysisk eller psykisk helse. De hadde rett til trygdeordninger som attføring eller rehabilitering, og kommunene valgte derfor alternative løp for dem. Det er også andre årsaker til at så mange henviste ikke ble tilbudt program, bl.a. oppga 50 personer at de ikke lenger hadde behov for sosialhjelp.

Årsakene til at så mange ikke ble tatt inn i prosjektene, er ulike.

- 63 ble i utredningsperioden inntektssikret via arbeid, trygd o.a. og hadde ikke lenger behov for sosialhjelp.
- 16 fylte ikke inntakskriteriene idet de ikke hadde lang nok botid, ikke lang nok tid på sosialhjelp eller behov for kvalifisering.
- 92 personer ble henvist til videre utredning og attførings tiltak.
- 59 personer møtte ikke eller flyttet og "forsvant".
- 15 personer manglet barnetilsyn og for
- 117 personer oppga prosjektene "annet" som årsak.

På spørsmål til prosjektene om hva "annet" betyr for et så høyt antall som 117 personer som ikke ble tatt inn, var svarene: helseproblemer, graviditet, familieproblemer, alvorlig sykdom i familien, sykdom hos barna.

Syv henviste deltakere ble uføretrygdet og de 92 som ble henvist til andre tiltak, kom inn i en pro-

sess som forhåpentligvis vil gi dem en bedre økonomisk og sosial situasjon enn de hadde som passive sosialhjelpsmottakere.

Kommunene som deltar i Ny sjanse-forsøkene, er opptatt av deltakernes helseproblematikk. Prosjektene rapporterer at kartleggingen av deltakerne viser at deltakergruppen ofte er preget av store helseproblemer. Dette er en utfordring med hensyn til målsettingen om å få deltakerne til å gjennomføre kvalifiseringsprogrammet. Datatilsynet tillot imidlertid ikke at de elektroniske spørreskjemaene som ble benyttet i datainnsamlingen i 2006, inkluderte opplysninger om helsesituasjonen for enkeltdeltakere. Helsesituasjonen for deltakerne er derfor et av de aktuelle feltene IMDi vil prøve å kartlegge, og komme tilbake med mer informasjon om i neste rapport i 2008.

Ettersom Datatilsynet ikke tillot spørsmål rundt helsesituasjonen direkte knyttet til deltakerdataene, ba IMDi prosjektene om generelt å kommentere noe mer rundt spørsmålet om helseproblematikk blant deltakerne i egne prosjekt. Svarene var ikke entydige, men noe av det som går igjen hos flere, er:

- Prosjektene vurderte at personer med helseproblemer ikke ville ha fullt utbytte av programmet, og de ble derfor i utgangspunktet ikke tatt inn.
- Kvinner som var gravide, ville ikke kunne fullføre et toårsprogram, og ble derfor ikke tatt inn.
- Helseproblemene dekker flere uspesifiserte diagnoser og diffuse plager som for eksempel

kroniske smerter i rygg, knær og skuldre, ryggproblemer, ulike "vondter", muskelspenninger, migrene, slitasjeskader.

- Psykososiale plager, angst, søvnproblemer, depresjon, ensomhet og ulike traumer forårsaket av bl.a. flukt- og krigsbakgrunn.
- Familieproblemer, vanskelige livssituasjoner, mange barn, overvekt blant kvinner, sykdom blant barn eller ektefelle, skilsmisser.

En viktig erfaring er at for deltakere med helseproblemer blir disse tydeliggjort ved et fulltidsprogram. Flere av deltakerne hadde bare hatt norskopplæring tidligere, uten krav til oppmøte-registrering, og da var ikke problemene blitt synliggjort. Prosjektene mener at helseproblemer ikke er en konsekvens av deltakelsen, men at de avdekkes på grunn av heldags- og helårsløpet, og ved at prosjektene stiller så tydelige krav til deltakerne.

Omfanget av helseproblematikken er vanskelig å fastslå uten nærmere undersøkelser. Prosjektene vurderer både hva som defineres som helseproblemer, og hvor mange deltakere som har slike problemer, ulikt. Et prosjekt angir at 90 prosent av deltakerne har ulike grader av helseproblemer, mens andre oppgir 20 prosent av deltakerne. Ulike anslag kan også bunne i at prosjektene har valgt ulike inntakskriterier for sine deltakere. Enkelte prosjekter satser bevisst på "de tyngste", mens andre satser på deltakere som er lettere å kvalifisere til arbeidslivet. En viktig tilbakemelding er imidlertid at flere av prosjektene tilbakemelder at problemene

reduseres for mange av deltakerne når de kommer i aktivitet.

Kartleggingsprosessen i Ny sjanse kan bringe problemer frem i lyset. Det at Ny sjanse stiller så tydelige krav til oppmøte og aktiv deltakelse, er en tøff overgang for mange, som i flere år har levd i en passiv tilværelse som sosialhjelpsmottaker. Deltakelsen inspirerte mange til å ta bedre vare på sin fysiske helse, deltakelsen oppfattes som meningsfull og dette har igjen en positiv innvirkning på den psykiske helsen. Kvinner profiterer også helsemessig på deltakelsen. De kommer seg ut, går mer, får kunnskap om kosthold, mosjon, hva som er sunt for kroppen. En deltaker sier det slik:

"Jeg slipper å sitte hjemme alene med tankene mine, det er bedre å komme ut og jobbe."

Prosjektene setter i verk ulike tiltak for å skreddersy programmene for deltakere med helseproblemer. I utgangspunktet tilbys deltakeren bistand i form av tilpasset praksisplass, kontakt med fastlege, videre utredninger eller bistand ved søknad om trygd. Dersom deltakeren kommer med sykemelding, tas det kontakt med sykemeldende lege for å avklare hvilke tiltak som kan settes inn for å unngå at deltakeren faller ut av programmet. Tiltak som er nevnt, er bl.a.

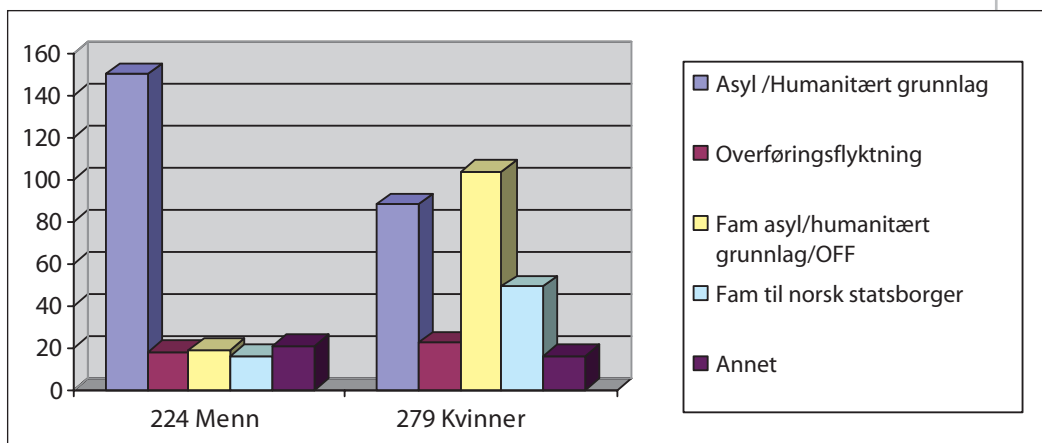
- norskopplæring i helseklasse
- intern praksisplass for avklaring
- arbeidspraksis i skjermet virksomhet
- bytting av arbeidsoppgaver

- tett oppfølging fra ansatte ved Fretex
- behandling inkludert fysioterapi, kiropraktorbehandling og behandling hos psykolog inngår som del av programmet i samarbeid med fastlegen
- motivasjonskurs
- undervisning i trim, helse og ernæring.

Flere prosjekter henviser deltakere med psykiske problemer, som de vurderer er for syke til å kunne arbeide, videre til TIO-prosjektet² for oppfølging der. Et prosjekt har startet "Helseforum for kvinner" som et opptrappingstiltak på vei mot Ny sjanse. Dette gir kvinnene en fellesarena og et fellesskap som virker positivt både fysisk og psykisk.

2.5 Oppholdsgrunnlag, landbakgrunn og botid for deltakergruppen

Figur 2. Oppholdsgrunnlag for de mannlige og de kvinnelige deltakerne i Ny sjanse. Absolutte tall.

Figur 2 viser en overvekt av deltakere med flyktningbakgrunn (asyl, opphold på humanitært grunnlag og overføringsflyktninger). Dersom de familiegitte forente til denne gruppen inkluderes, har 401 av deltakerne (80 prosent) flyktningbakgrunn.

Deltakerne kom fra 59 ulike land. De største deltakergruppene kom fra Irak, Somalia, Iran, Afghanistan og Tyrkia. Personer fra Irak og Somalia sto for hele 48 prosent av de 513 deltakerne. Tabell 1 viser de største landgruppene fordelt på kjønn.

² TIO-prosjektene er forsøk med "Tettere individuell oppfølging" av personer som trenger særlig bistand for å nyttiggjøre seg arbeidsretta tiltak. Forsøkene er knyttet til arbeidsmarkedssatsingen i Tiltaksplan mot fattigdom.

Tabell 1. De ti største landgruppene for henholdsvis menn og kvinner blant deltakerne i Ny sjanse.

kvinner		menn	
Landbakgrunn:	Antall	Landbakgrunn:	Antall
Irak	77	Irak	72
Somalia	49	Somalia	50
Iran	22	Afghanistan	13
Tyrkia	18	Iran	13
Pakistan	15	Tyrkia	11
Afghanistan	13	Norge	7
Vietnam	7	Vietnam	7
Libanon	6	Bosnia-Hercegovina	5
Marokko	6	Marokko	5
Serbia og Montenegro	6	Pakistan	4

En høy andel av deltakerne har lang botid i Norge. Noen av deltakerne er blitt norske statsborgere.

18 prosent har under fem års botid, 47 prosent har bodd mellom fem og ti år i Norge og 32 prosent har bodd her mellom 10 og 20 år. 16 deltakere har mer enn 20 års botid i Norge.

2.6 Sivilstand, omsorgsforpliktelser, arbeidshistorikk og sosialhjelpsavhengighet

57 prosent av deltakerne er gift. 45 av mennene og 82 av kvinnene er skilt, det vil si at nesten hver

fjerde deltaker i Ny sjanse er skilt. Det er 27 enslige kvinner og 48 enslige menn blant deltakerne, noe som utgjør nesten 15 prosent av alle deltakerne.

348 av de 513 deltakerne, det vil si nesten syv av ti, har ansvar for til sammen 926 barn under 18 år. Antallet varierer fra ett til åtte barn, og noen deltakere har store barnegrupper: To deltakende kvinner har ansvar for syv barn under 18 år og 15 kvinnelige deltakere har fem barn under 18 år.

Tabell 2. Omsorgsforpliktelser for barn under 18 år blant Ny sjanse-deltakerne.

134 mannlige deltakere har ansvar for	388 barn
214 kvinnelige deltakere har ansvar for	538 barn
348 deltakere har til sammen ansvaret for totalt	926 barn

Ser vi på arbeidshistorikk generelt, viser det seg at 30 prosent av deltakerne har vært uten arbeid i fem til ti år og over ti prosent har vært uten arbeid i 10 til 19 år. Dette gjelder 13 prosent av kvinnene og ni prosent av mennene. Når man vet at langvarig fravær fra arbeidslivet innvir-

ker på sosiale forhold, og kan være ødeleggende for både selv-bildet og selvtilliten, så viser disse tallene at prosjektene arbeider med en utfordrende gruppe.

At deltakerne i Ny sjanse har langvarig svak arbeidsmarkedstilknytning, gjenspeiles i den høye

graden av langvarig sosialhjelps-avhengighet: Syv prosent av deltakerne (37 personer) har gått på sosialhjelp i svært lang tid: mellom 10 til 19 år. Hele 51 prosent av deltakerne har gått på sosialhjelp i fem til ti år.

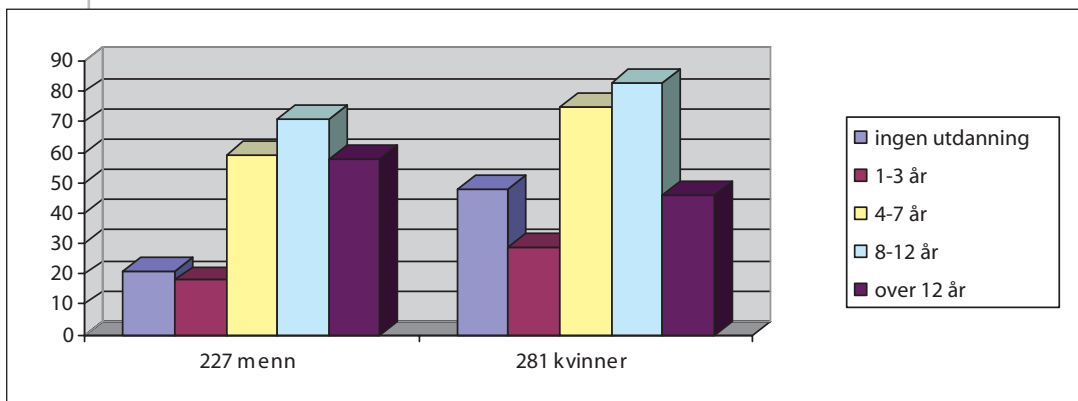
At prosjektene i så stor grad er rettet mot voksenpersonene i

barnefamilier som er avhengig av sosialhjelp, gjør at gode resultater i Ny sjanse har potensielt store ringvirkninger ut over at den enkelte deltaker lykkes. Det betyr også at 926 barn kan bedre sine sjanser til å ha en forsørger som blir økonomisk selvstendig og en rollemodell for hvordan det er vanlig å ha det i Norge.

3. Deltakernes kvalifikasjoner

3.1 Utdanningsbakgrunn

Figur 3. Lengde på utdanning fra hjemlandet for deltakende menn og kvinner. Absolutte tall. N=508

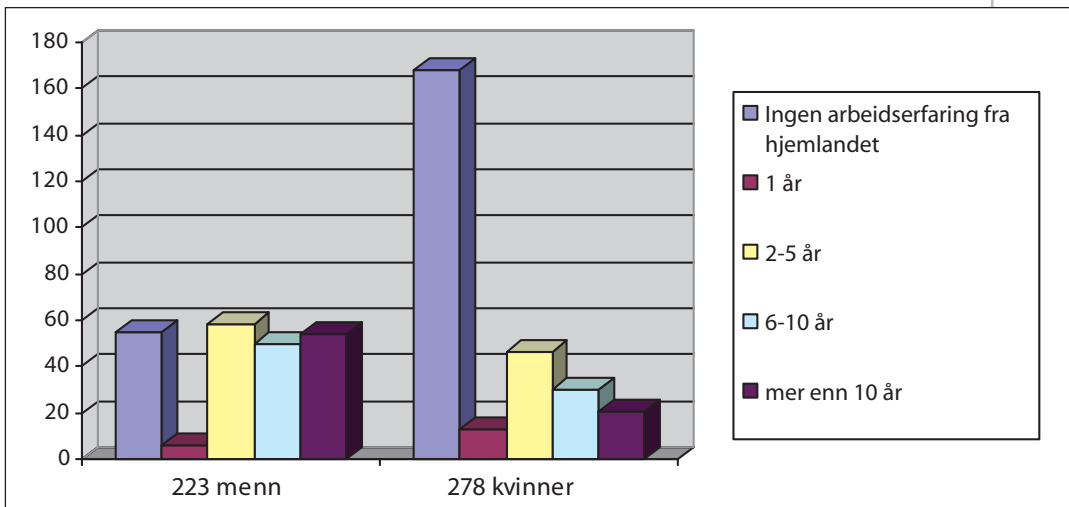
Få av deltakerne har tatt utdanning i Norge. Hele 80 prosent (410 personer) har ikke gjennomført noen utdanning etter at de ankom landet. 37 personer har tatt enkelte fag på videregående, og bare syv har tatt høyere utdanning. Ser vi på figur 3, finner vi at 116 av deltakerne i Ny sjanse, som utgjør hele 23 prosent, har mindre enn fire års utdanning fra hjemlandet. 48 av kvinnene har ikke hatt skolegang i hjemlandet overhodet, mens 29 har gått inntil tre år på skole. 129 av kvinnene (46 prosent) har over åtte års skolegang. Ser vi på mennene, finner vi at de har mer utdanning fra hjemlandet generelt sett: 57 prosent har mer enn åtte års utdanning og 17 prosent har mindre enn fire års utdanning.

3.2 Godkjenning av kompetanse fra hjemlandet

40 kvinner og 40 menn, til sammen 15 prosent av alle deltakerne, har benyttet seg av tilbudet om realkompetansevurdering i Ny sjanse. Blant disse har 15 menn og 21 kvinner fått vurdert universitets/høyskoleutdanning fra hjemlandet. Mange deltakere har altså ikke tidligere fått vurdert den utdanningen de har med fra hjemlandet. En av årsakene til dette kan være at selve prøvingen er kostbar og at dette fører til at kommunene ikke benytter seg av tilbudet.

3.3 Erfaring fra inntektsgivende arbeid i hjemlandet og i Norge

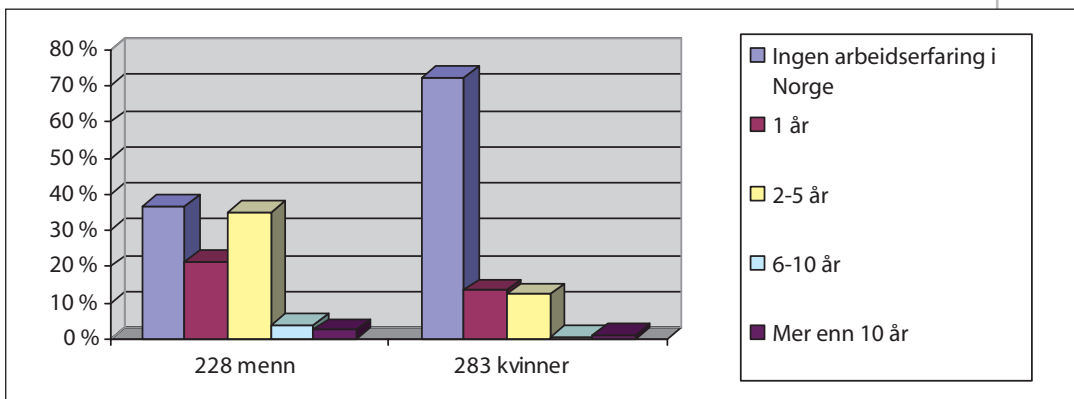
Figur 4. Lengde på arbeidserfaring (inntektsgivende arbeid) fra hjemlandet for deltagende menn og kvinner. Absolutte tall. N=501

Som figur 4 viser, er det tydelig forskjell mellom kvinner og menn med hensyn til erfaring med inntektsgivende arbeid fra hjemlandet. Over 60 prosent av kvinnene har ingen slik arbeids-

erfaring fra hjemlandet, og samlet sett gjelder dette 45 prosent av deltakerne i Ny sjanse. 46 prosent av mennene har mer enn seks års erfaring. Dette gjelder under 20 prosent av kvinnene.

Figur 5. Lengde på arbeidserfaring (inntektsgivende arbeid) i Norge, etter kjønn. Prosent. N=511

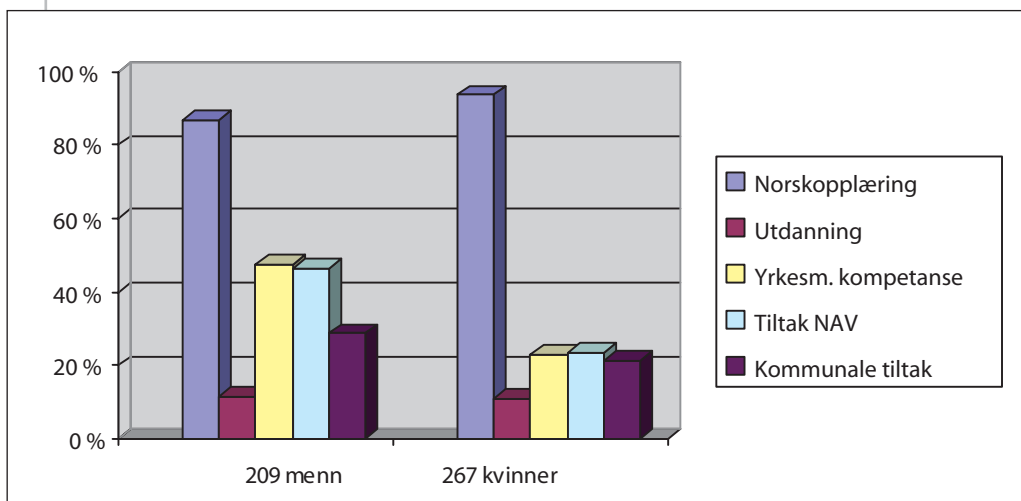
289 av de 513 deltakerne, hele 56 prosent, har ingen erfaring fra inntektsgivende arbeid i Norge. Figur 5 viser at det er en overvekt av kvinner som ikke har arbeidslivskunnskap og/eller arbeidspraksis fra Norge overhodet.³ 72 prosent av kvinnene har ikke arbeidet i Norge i det hele tatt, noe som bekrefter konklusjonen fra forrige

rapport fra Ny sjanse om at de fleste kvinnene har vært hjemmehørende og hatt omsorgen for familien etter ankomst til Norge. 37 prosent av mennene har heller ikke hatt noe arbeid i Norge, men drøyt 40 prosent har mer enn to års arbeidspraksis i motsetning til kun 15 prosent av kvinnene.

3 Inntektsgivende arbeid i Norge inkluderer også arbeid med lønnstilskudd fra NAV.

3.4 Bruk av tiltak før deltakelse i Ny sjanse

Figur 6. Andelen deltakere som har deltatt på ulike typer tiltak før Ny sjanse, etter kjønn. Prosent.

Åtte prosent av deltakerne, 22 kvinner og 21 menn, hadde ikke hatt noen tiltak før deltakelse i Ny sjanse, herunder norskopplæring som er definert som et tiltak i denne rapporten. Norskopplæring er det tiltaket de fleste deltakerne har hatt før de fikk tilbud i Ny sjanse, men elleve prosent av deltakerne har ikke hatt norskopplæring tidligere. Som tidligere påpekt er det svært få deltakere som har tatt utdanning i Norge.⁴

Bare elleve prosent, 26 kvinner og 28 menn, har deltatt i mer enn

fem tiltak. De aller fleste, 78 prosent av mennene og 83 prosent av kvinnene, hadde hatt tilbud om mellom ett og fire tiltak fra tidligere. Hvis vi ser bort fra norskopplæringen, har de mannlige deltakerne en overvekt av kurs som gir yrkesmessig kompetanse (for eksempel jobbsøkerkurs, truckførerkurs, kokkekurs etc.). Fire av ti av mennene og to av ti av kvinnene har hatt denne typen tiltak. De mannlige deltakerne har en tilsvarende overvekt av tidligere tilbud i regi av NAV.

4 Med utdanning menes her også grunnskole og enkeltfag fra VGS.

4. Samarbeidssavtaler

Ny sjanse innebærer en individuell tilrettelegging som krever et tiltaksapparat som gir rom for å kombinere ulike tiltak. Oppfølging av målsettingen om at Ny sjanse-prosjektene skal kunne tilby et bredt og variert utvalg av tiltak, slik at den enkelte deltaker kan få en tiltakskjeding og et individuelt og skreddersydd tilbud, er avhengig av å få til samarbeid med en lang rekke aktører og instanser.

Sosialkontoret er den viktigste samarbeidspartner for prosjektene i Ny sjanse med hensyn til henvisning av den enkelte deltaker, økonomiske forhold som en konsekvens av deltakelse i programmet, og et eventuelt samarbeid dersom deltakeren avbryter programmet. 18 av 21 prosjekter har inngått samarbeidssavtaler med sosialkontoret. I de siste tre er prosjektet forankringsmessig lagt til et sosialkontor, og det er i disse prosjektene antakelig ikke ansett som nødvendig å ha en samarbeidssavtale. Til tross for at flere av prosjektene har påpekt problemer med sosialtjenestens henvisning av deltakere, oppgir de fleste prosjektene at det generelle samarbeidet med sosialkontorene fungerer bra.

Voksenopplæringssentrene er en sentral samarbeidspartner både for å gi den enkelte deltaker et individuelt tilpasset tilbud, og for å sikre god progresjon ved å ta i

bruk nye metoder i språkkinnlæringen. Det er gitt egne prosjektmidler til Oslo Voksenopplæring slik at de kan skreddersy et tilbud til deltakerne i Ny sjanse i bydelene i Oslo.

Når det gjelder tiltakskjeding og arbeidsrettet programinnhold er NAV-arbeid en viktig samarbeidspartner for Ny sjanse-prosjektene. Arbeidspraksis er en sentral del av programtilbudet for deltakerne og derfor har det vært viktig for prosjektene å få samarbeidssavtaler med NAV på plass. 14 av prosjektene har inngått avtale med NAV-arbeid. I et av bydelsprosjektene i Oslo kommune disponerer bydelen selv midler til individstønning og lønnstilskudd (oppgavedifferensieringsforsøk) og har dermed vurdert at de ikke har behov for avtale. Fire av prosjektene melder at det har vært problematisk å få NAV til å inngå en avtale. Selv om det er prosjektene som primært følger opp den enkelte deltaker i arbeidspraksis, er det viktig å få tilgang både til individstøtten og til kompetansen i NAV.

Fire av prosjektene har avtale med primærhelsetjenesten, to har avtale med spesialisthelsetjenesten og tre med NAV. Noen prosjekter opplyser at de har ønsket å inngå avtaler med helsetjenesten, men har så langt ikke lyktes med dette.

Erfaringene fra Ny sjanse viser at

helsepersonell er viktige samarbeidspartnere som må involveres tettere, samarbeidsrutiner må utvikles og flere tiltak må inn. Helserelaterte tilbud kan være fysioterapi eller annen behandling, fysisk aktivitet, samtalegrupper, helseundervisning, veiledning i ernæring, kosthold, egeninnsats, livsstil, familiesamliv, rusproblematikk og så videre. Alt avhengig av den enkelte deltakers situasjon. Flere i målgruppen har ikke hatt et arbeidsforhold å være sykmeldt fra, og dermed har deres helsesituasjon heller ikke tidligere blitt synliggjort. Samtidig er helseproblemene som mange av deltakerne strever med, ofte komplekse og udefinerbare. Dette er en faktor som bidrar til at legene ikke finner grunnlag for å søke attføring eller andre trygdeytelser.

Tett oppfølging av arbeidsgivere er også et grep noen av Ny sjanseprosjektene vektlegger. Et av de prosjektene som har fått flest deltakere ut i jobb, har lagt mye arbeid i å beholde og videreutvikle

arbeidsgivernetverket. I 2007 er prosjektene bedt om å ha fokus på det som skjer på arbeidsplassen, både opplæring før arbeidspraksis og samarbeidet mellom arbeidspraksisplass, deltaker, kommunen og NAV.

I tillegg til de ovennevnte samarbeidspartnere har prosjektene en rekke andre samarbeidspartnere. Noen eksempler på slike er:

- Frivillighetssentralen
- Mølla Kompetansesenter
- NHO
- Renholdsseksjonen i bydel om opplæring og praksisplasser
- Private bedrifter og private arbeidsgivere
- Barnevernet
- Rådgivere på skolene
- Folkeuniversitetet
- Aker Universitetssykehus
- Vikarbyråer
- Rehabiliteringssenteret til Fretex
- Attføringsbedrifter
- Høyskoler

5. Metoder fra introduksjonsordningen

Hensikten med Ny sjanse er å prøve ut introduksjonsordningens metoder på en ny målgruppe. Metodene som prøves ut, er:

- Kartlegging
- Skriftlig individuell plan
- Tett oppfølging av deltaker
- Heldagsprogram
- Helårsprogram
- Kvalifiseringsstønad
- En kontaktperson
- Fraværsreglement

Prosjektmedarbeiderne har vurdert nytteverdien av metodene fra introduksjonsordningen til bruk på Ny sjanses målgrupper. Ansatte har generelt stor tro på nytteverdien av metodene.

5.1 Synspunkt fra prosjektansatte på metodene fra introduksjonsordningen

Prosjektmedarbeiderne har vurdert nytteverdien av metodene fra introduksjonsordningen til bruk på Ny sjanses målgrupper.

Ansatte har generelt stor tro på nytteverdien av metodene. Tett oppfølging er den metoden som helt klart peker seg ut som det virkemidlet som har antatt størst innflytelse på muligheten for å få personer i målgruppen til å etablere seg i jobb eller utdanning. I

den andre enden av skalaen vurderes heldags- og helårsprogram og individuell plan som de metodene som har minst nytteverdi, og som er vanskeligst å implementere.

5.2 Tett oppfølging

Tett oppfølging av deltakeren vurderes av prosjektmedarbeiderne som den viktigste faktoren for å lykkes i arbeidet. Tett oppfølging av deltakere i kvalifiseringsperioden krever at hver programrådgiver ikke følger opp for mange deltakere. På et sosialkontor vil ofte sosialkonsulentene følge opp mellom 60–120 personer hver. I Ny sjanse vil naturligvis antall deltakere per prosjektmedarbeider variere ut fra lokale forhold som stillingsbrøker, deltakernes fungeringsevne, om rådgiverne har andre arbeidsoppgaver og så videre, men det vanligste har vært at antall deltakere per rådgiver er fra 4 til 15. Ser vi på prosjektene samlet, har den enkelte prosjektmedarbeider ca. ti deltakere som han/hun følger opp gjennom programmet, noe som gir muligheter til svært tett kontakt og aktiv oppfølging. Tett oppfølging er betegnelsen på ulike aktiviteter og teknikker som brukes i Ny sjanse, som bl.a.:

Individuell oppfølging – en konkretisering

Bygge tillit. Målsettingen med tett oppfølging er blant annet å bygge tillit og å signalisere klart til deltakeren at "Vi slipper deg ikke før du har nådd målet ditt". Tilbakemeldingene fra deltakere tyder på at dette oppleves positivt og er en annen tilnærming enn det de har opplevd tidligere.

Ærlige tilbakemeldinger blir ofte betegnet som "den vanskelige samtalen", men ærlige tilbakemeldinger og tøffe krav er også ofte det som skaper en endring og en forskjell.

I oppfølgingen av den enkelte deltaker benyttes veiledningsmetodikk hvor **mestringsperspektivet** er sentralt.

Tett oppfølging gjør det enklere å kunne stille de korrekte kravene til deltaker. Ved kjennskap og kunnskap om personen kan en møte personen der vedkommende befinner seg. Deltakerens ståsted er utgangspunktet for de krav som stilles. I oppfølgingen inngår også løpende diskusjoner med deltakeren om forventninger og krav til deltakelse, og om at målet for programmet er arbeid. Dette bidrar til bevisstgjøring og motvirker deltakerens tendens til å skyve ansvar for eget liv over på andre. En viktig innfallsvinkling for ansatte er å ikke fokusere på motiverte eller ikke-motiverte deltakere, men heller være tydelig på at "det går opp og ned for alle".

Utfordre deltakeren på egne ønsker/drømmer om sin fremtid i utformingen av egen plan. Dette kombineres med god og realistisk informasjon om mulighetene på arbeidsmarkedet og om hvilken kompetanse som kreves i de ulike yrkene.

Sikre delaktighet fra deltakerens side ved å ha deltakerne aktivt med i alle møter som vedrører deltakeren.

Kantsamtaler. Dette er samtaler mellom deltaker og aktørene som bidrar i kvalifiseringsarbeidet. Tre-, fire- og femkantsamtaler benyttes for å sikre at tiltakene er i tråd med deltakerens mål og for å sikre deltakerens faglige progresjon.

Helhetlig oppfølging. Det vil si at ansatte også er åpne for å bidra til å løse andre problemer (økonomi, bolig m.m.) som "hefter" deltakerens oppmerksomhet. Slike utenforliggende problemer har det vist seg viktig å få ryddet opp i for å sikre deltakerens konsentrasjon om eget kvalifiseringsløp.

For å unngå at tett oppfølging resulterer i at ansatte overtar ansvar for deltakeren og løser deltakerens problemer, anses det som viktig at ansatte har diskusjoner om egne holdninger og valg av metoder i oppfølgingen av deltakere. Hensikten med å drøfte faglige og holdningsmessige spørsmål er for å sikre at deltakeren ikke umyndiggjøres, men forblir "sjef i eget liv".

Deltakeren bør ha en kvalifiseringsplan også i arbeidspraksisperioden som inneholder mål og delmål, hvilke tiltak som skal iverksettes samt hvem som har gjennomføringsansvaret.

Oppfølging av deltakeren i denne perioden er viktig for å sikre at de riktige tiltakene iverksettes og at arbeidsgiver følger opp jobbutførelsen til deltaker.

Det følgende fremheves av prosjektlederne som viktig i oppfølging av deltakere i arbeidspraksisperioden:

Krav om ærlighet fra arbeidsgiver

I samarbeidsrelasjonen er det viktig å få nedfelt at arbeidsgiver skal kommentere deltakerens jobbutførelse og sosiale ferdigheter. Hensikten er å kunne iverksette nødvendige tiltak og å synliggjøre hva som er tilfredsstillende utført. Evalueringssamtalene (trekant-samtaler med deltaker, arbeidsgiver og kontaktperson til stede) tar utgangspunkt i: "Hva må til for at deltakeren kan utføre det arbeidet som en ordinær arbeidstaker gjør?" Tiltakene som iverksettes, skal fylle gapet mellom det deltakeren kan og det deltakeren bør kunne for å kunne betraktes som ordinær arbeidstaker.

Det jobbes også mye overfor arbeidsgiver for å konkretisere arbeidsoppgavene som deltaker skal utføre. Upresis oppgavebeskrivelse fører til usikkerhet og kan bidra til misforståelser mellom arbeidsgiver og deltaker. Da er det viktig at kontaktpersonen er tett på for å fange opp problemer.

Arbeidsgivere er opptatt av at arbeidspraksiskandidaten tar initiativ. Dersom deltakeren mestrer å ta initiativ, altså på egen hånd å finne og utføre arbeidsoppgaver innenfor sitt ansvarsområde, er dette en klar suksessfaktor. Dette temaet, som det jobbes med på fellessamlinger for deltakere, belyses gjennom:

- Å definere begrepet
- Å diskutere innholdet i begrepet
- Å gi ulike oppgaver knyttet til begrepet
- Å ha rollespill

Arbeidsgiver utfordres også på hva vedkommende mener med å ta initiativ.

5.3 En kontaktperson

Kontaktpersonen deltakeren har i programperioden, har både en oppfølgingsfunksjon overfor den enkelte deltaker, og en koordineringsfunksjon mellom de ulike aktørene som tilbyr kvalifiserings-tiltakene.

Kontaktpersonens funksjon rangeres etter tett oppfølging i nytteverdi og anses som meget viktig for at deltakeren skal nå sitt egendefinerte mål.

For å sikre individuell tilpasning er det viktig at deltakeren følges tett

opp av en kontaktperson gjennom hele kvalifiseringsløpet. Det handler om å iverksette rett tiltak til rett tid, tilpasset den enkeltes ståsted og progresjon. Korrekt og relevant kravstilling til den enkelte forutsetter god kunnskap om deltakeren. Prosjektmedarbeiderne understreker viktigheten av å ha en fast kontaktperson for å unngå at deltakeren får ulike eller tvetydige signaler om forventninger og krav til deltakelse i prosjektet. En fast kontaktperson er svært positivt for deltakerne, men dette gjør også prosjektet sårbart ved sykdom, permisjoner, ferier og fravær hos kontaktpersonen.

Kontaktpersonen har jevnlig møter og følger opp deltakeren på de ulike tiltakene gjennom praksisplassbesøk, evalueringssamtaler, koordineringsmøter og lignende. Kontaktpersonen er også tilgjengelig for deltakeren slik at de har mulighet til å be om samtaler med kontaktpersonen når hun/han føler behov for det. Det er for eksempel ikke uvanlig at deltakere på praksisplass følges opp flere ganger i uken, slik at det er lett å justere dersom problemer oppstår, og disse kan løses før situasjonen tilspisser seg til en konflikt. Erfaringer viser også at det å jobbe overfor deltakere for å øke bevisstheten og forståelsen for formelle og uformelle krav i arbeidslivet er essensielt. Ofte er det bagateller som hvis de ikke løses tidlig, kan føre til at deltakerne faller ut.

Det er også viktig å styrke mange av deltakernes evne til oppmøte, instruksjoner, selvstendighet, initiativ, hygiene, språkbruk, forståelse av normer, tilpassning, fleksibilitet, forhold til kolle-

gaer og ledere. For å ta opp slike temaer er en stram og tett oppfølging med respekt, realistiske krav, nærhet og utholdenhet en nødvendighet.

De fleste prosjektene melder om en tettere oppfølging i Ny sjanse enn det som er vanlig innenfor introduksjonsordningen. Dette begrunnes ut fra følgende forhold:

- 1. Prosjektet har bevisst valgt dette som en strategi, fordi tett oppfølging vurderes som det viktigste virkemidlet for å oppnå resultater.**
- 2. Ressurssituasjonen muliggjør det.**
- 3. Deltakerne trenger det fordi mange kommer fra "tiltakskarusellen".**

Motivasjonsarbeidet er ofte tyngre overfor Ny sjanse-deltakere enn for gruppen av introduksjonsprogramdeltakere. Det kreves flere samtaler for å sikre at planene skreddersys individuelt, tilretteleggingen i forbindelse med hverdagslogistikken for deltakerne er mer krevende, og deltakerne er ikke vant til å mobilisere egne ressurser. Prosjektene fremhever også at deltakerne befinner seg på ulike løp i den individuelle planen, noe som er utfordrende og krever mer koordineringsinnsats overfor norskopplæringen, NAV, arbeidspraksisplassen osv.

Rapporteringen fra prosjektene viser at over halvparten av deltakerne har hatt kun én kontaktperson å forholde seg til. I underkant av en tredjedel har hatt to kontaktpersoner. Av 513 deltakere har 45 deltakere hatt flere enn tre kontaktpersoner. Årsaken til at deltakere har hatt flere enn én

kontaktperson, skyldes hovedsakelig utskifting av prosjektmedarbeidere.

5.4 Kartlegging

En grundig kartlegging er en forutsetning for å jobbe ut en individuell plan og et tilpasset program. Kartlegging av bakgrunn, kompetanse, interesser, yrkesønsker og deltakerens ambisjoner i livet er således et sentralt virkemiddel. De fleste prosjektene har brukt mye tid og omtanke både på selve kartleggingsprosessen og på å få frem en god oversikt over hvilke ressurser deltakerne hadde. De ulike prosjektene benytter til dels ganske ulike fremgangsmåter og metodikk i kartleggingen, men generelt sett vektlegges det at det er viktig å bruke god tid på kartlegging og avklaring av den enkeltes kompetanse og fremtidige mål. Erfaringsmessig bevisstgjør selve kartleggingsprosessen i seg selv den enkelte deltaker om kompetansen vedkommende har, og hvilke supplerende tiltak som må gjennomføres for å komme i arbeid.

5.5 Kvalifiseringsstønad

Kvalifiseringsstønaden er et viktig incitament i Ny sjanse-prosjektene. Flere av deltakerne får mer utbetalt i individuell kvalifiseringsstønad enn de ville fått dersom de fortsatt hadde gått på sosialhjelp. I motsetning til sosialstønaden er kvalifiseringsstønaden i utgangspunktet ikke behovsprøvd. Deltakere skal ha en kvalifiseringsstønad på 2 G, men ettersom kvalifiseringsstønaden er omdisponerte sosialhjelpsmidler, er det opp til kommunene å beslutte hva som trekkes ut over det som beskrives i fraværsreglementet. At kvalifiseringsstønaden er individu-

ell, betyr at dersom et ektepar deltar, så får hver av ektefellene sin individuelle ytelse utbetalt til sin egen bankkonto.

Kommunen kan redusere kvalifiseringsstønaden når deltakeren har andre inntektskilder enn sosialhjelp, og det er derfor ulik praksis i prosjektene når det gjelder trekk for statlig bostøtte, kommunal bostøtte, tilskudd til barnehageplass, barnebidrag, kontantstøtte, nedkomststønad, sommerjobber og ektefelles arbeidsinntekt. Det er imidlertid stor grad av felles praksis med hensyn til barne-trygd, som det sjelden trekkes for. I et prosjekt gjøres dette konsekvent, i et annet av og til. Videre trekker nesten alle prosjektene for dagpenger, kvalifiseringsstønad fra NAV og overgangsstønad.

Noen kommuner har innført særskilte trekkordninger. En kommune har innført en ordning som går ut på at dersom begge ektefellene inngår i prosjektet og en kommer i jobb, vil den som fortsatt er deltaker i Ny sjanse, gå over på vanlig supplerende sosialhjelp etter tre måneder. Kommunen har innført denne ordningen for å motivere deltakere til å komme i jobb samt å redusere forskjellene mellom Ny sjanse-deltakere og sosialhjelpsmottakere. I en annen kommune vurderer man deltakerens (eller familiens) totale inntekt inkludert kvalifiseringsstønaden. Dersom familiens totale inntekter blir mer enn 2000 kroner per måned over kommunens sosialhjelpsnorm, trekkes det overskytende av kvalifiseringsstønaden før utbetaling.

Flertallet av prosjektene utbetaler kvalifiseringsstønaden via kommu-

nens lønningskontor. 5 av de 21 prosjektene utbetaler kvalifiseringsstønad fra sosialkontoret. Deltakerne får stønaden inn på egen konto. Når det er ektepar i prosjektet, får ektefellene stønaden på hver sin konto.

5.6 Fraværsreglementet

Formålet med fraværsreglementet er å sikre rettigheter og plikter med hensyn til fravær og permisjoner i forbindelse med egen sykdom, barns sykdom, under svangerskap/ved fødsel, velferds- og høytidsdager. Reglementet beskriver i hvilke situasjoner og under hvilke omstendigheter stønaden skal stoppes eller reduseres. Ugyldig fravær fra Ny sjanse medfører konsekvent trekk i kvalifiseringsstønad. Samlet sett rapporterer kommunene som deltar i Ny sjanse at de vurderer reglementet som et godt og nyttig verktøy. Dette fordi det er forutsigbart for deltakerne. I tillegg er det et nyttig og konkret hjelpemiddel for å forklare og gi deltakerne erfaringer med arbeidslivets regler.

5.7 Heldags- og helårsprogram

Deltakelse i Ny sjanse forutsetter fulltidsprogram. Hovedhensikten er at kvalifiseringsløpet skal ha et omfang som er tilnærmet lik normal arbeidstid. Prosjektene vurderer nytten av et heldagsprogram som relativt god, men dette har tidvis vært vanskelig å implementere. Den største utfordringen med å utforme et heldagsprogram har vært knyttet til kvalitet og individuell tilpasning.

Tilrettelegging av et godt heldagsprogram forutsetter etablert og velfungerende samarbeid med andre aktører. Prosjektene melder at dette ikke alltid fungerer like

smidig, og dermed vanskeliggjøres implementeringen. Føringene i Ny sjanse har vært at tilbudet skal være på fulltid, og de fleste prosjekter har valgt å kjøre fulltid fra første dag. Et prosjekt som ga deltidstilbud i oppstartsfasen, viste til store helseproblemer blant deltakerne. De mente at en opptrapping eller deltidsdeltakelse kanskje kunne hindret sykemeldinger, og bidratt til at deltakerne kunne nyttiggjort seg tilbudet bedre. I 2005 var det flere prosjekter som mente det var vanskelig å få deltakerne med på heldagstilbud fordi mange deltakere var umotiverte, de var kommet til Ny sjanse fordi sosialkontoret stilte vilkår om deltakelse for utbetaling av kvalifiseringsstønad (sosialhjelp). Et av prosjektene mener fortsatt at det bør være mulig å ha en gradvis opptrapping til heldagsprogram for personer med store helseproblemer slik at de ikke risikerer at deltakerne faller ut av prosjektet via en langtidssykemelding.

Enkelte prosjekter har ikke gjennomført helårsprogram for sine deltakere. Dette kan skyldes at enkelte av prosjektene startet i 2006, og deltakerne derfor ikke har kunnet fullføre ett år i programmet ved rapporteringstidspunktet. Samlet sett vurderer prosjektene heldagsprogram som mer nyttig enn helårsprogram.

5.8 Skriftlig individuell plan

Skriftlig individuell plan er et verktøy i prosessen med å utarbeide og implementere et treffsikkert kvalifiseringsprogram for den enkelte. For deltakerne skal planen sikre at det er den enkeltes egne forutsetninger og mål som ligger til grunn for det kvalifise-

ringsløpet som gjennomføres. Skriftlig individuell plan er det virkemidlet som prosjektene mener har minst nytteverdi og er vanskeligst å implementere. Noen prosjekter har vist til at det er utfordrende å veilede enkelte deltakere slik at de fullt ut forstår hvorfor individuell plan er et viktig verktøy i en prosess mot arbeid.

Det forutsetter en viss skrivekompetanse når deltakerne selv skal skrive ned mål og hva som må gjøres for å nå målene. Enkelte prosjekter oppgir at deltakerne ikke har individuell plan. Så langt gir ikke datagrunnlaget nok holdepunkter til å belyse årsakene til dette nærmere.

6. Programtilbudet

Ny sjanse-prosjektene skal bl.a. tilby opplæring i norsk og samfunnskunnskap, tiltak som forbereder til videre opplæring eller tilknytning til yrkeslivet. I tillegg til ordinært arbeid med tett oppfølging har prosjektene benyttet seg i hovedsak av ulike tilbud innenfor norskopplæringen, tilbud om yrkesmessig kompetanseheving og samfunnsorienterende tilbud.

Noen kommuner har hatt egne tiltak der deltakerne samles i samme gruppe én eller flere ganger i uken. Andre prosjekter har valgt å basere seg på eksisterende tiltakstilbud og satt sammen programmer med ulike eksterne tilbud, eller en kombinasjon av egne kurs og eksterne tilbud. Felles for alle prosjektene er at planene vanligvis inneholder undervisning i norsk og samfunnskunnskap, arbeidspraksis og oppfølging i praksisperioden. Flere prosjekter har oppstartskurs/motivasjonskurs og temaundervisning.

Språkpraksis, dataopplæring, trimtilbud, kurs i privatøkonomi og botrening er det også flere som tilbyr, i tillegg til leksehjelp, individuell coaching, syverksted og andre interne arbeidstrenings-tilbud.

De fleste deltakerne har deltatt på ulike kvalifiseringstiltak tidligere, blant annet i regi av NAV. Mange har ikke gjennomført tiltakene eller har erfart at tiltakene

ikke har ført til jobb. De beskrives av prosjektene ofte som desillusjonerte og som lite motiverte til å prøve enda et tiltak, fordi de hadde liten tro på at videre kvalifisering skulle ende opp i reelt arbeid. Det er mange deltakere som har store utfordringer knyttet til blant annet fysiske og psykiske helseproblemer, store omsorgsoppgaver og lite nettverk.

Gruppen er klientifisert, og mange er preget av passivitet. Flere deltakere viser også mangel på grunnleggende samfunnsforståelse og sosial kompetanse. De har hatt holdninger til norsk arbeidsliv som gjør det vanskelig for dem å komme seg ut i arbeidslivet.

Tillærte tanke- og handlingsmønstre hos deltakerne har således vært til hinder for å fungere i arbeidslivet eller nyttiggjøre seg kvalifiseringstiltak. Dette er utfordringer det er krevende å jobbe med, i og med at det dreier seg om holdningsendring og ikke ren kompetanseheving.

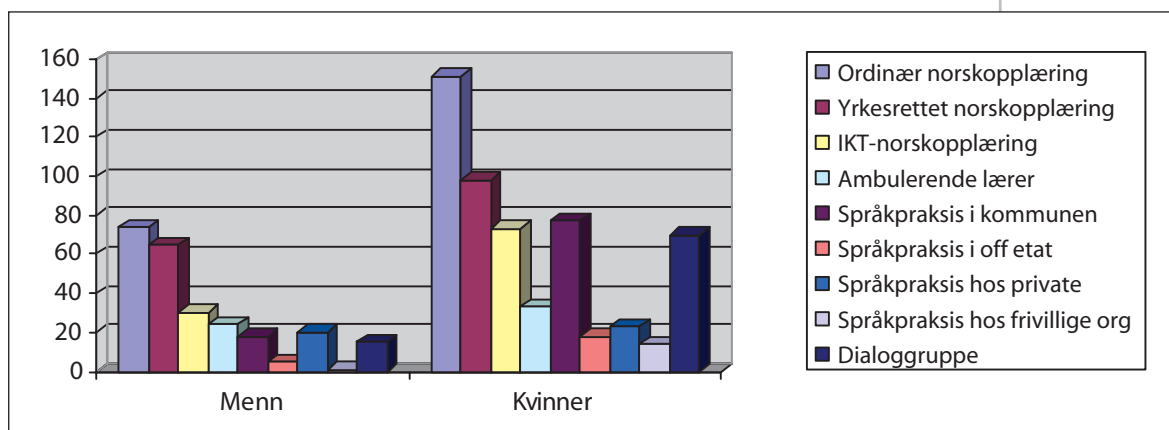
IMDi har i denne rapporteringen ikke kunnet skille mellom deltakerne etter lengde siden oppstart i Ny sjanse. Når vi ser på antallet og andelen deltakere som har benyttet ulike typer tiltak i 2005 og 2006, må det tas hensyn til i tolkningen at enkelte deltakere har vært i programmet i om lag halvannet år ved måletidspunktet, mens andre igjen nylig har startet på sin to års deltakelse.

Eksempler på to prosjekter som har lyktes med å få deltakere i arbeid før fullført toårsløp, er lagt ved rapporten som vedlegg for å illustrere hvordan kommunene

arbeider med kvalifisering av Ny sjanse-deltakere. Prosjektene tilbud i Bergen og Skien er beskrevet av prosjektene selv.

6.1 Tiltak innenfor norskopplæringen

Figur 7. Antall menn og kvinner som har deltatt på ulike typer tiltak innenfor norskopplæringen i Ny sjanse. Absolutte tall.

Introduksjonsordningen eksisterte ikke for deltakerne i Ny sjanse, siden de kom til landet før 1. september 2004. De som for eksempel kom til Norge for 20 år siden, kom til en situasjon der kommunene manglet en kontinuerlig, planmessig, målrettet og samordnet innsats når det gjelder å få flyktningsgruppen kvalifisert for arbeid. Norskopplæringen var ikke obligatorisk og først i 1998 ble denne lagt om fra en timebasert til en nivåbasert modell. Det er kanskje derfor ikke så oppsiktsvekkende at så mange av deltakerne har hatt og har behov for ulike tiltak innenfor norskopplæringen.

Erfaringene fra prosjektene innen Ny sjanse tilsier at de aller fleste deltakerne har behov for ytterligere norskopplæring. Dette gjenspeiles i tiltaksbruken innenfor norskopplæringen i Ny sjanse (se figur 7). Over fire av ti av delta-

kerne har frem til rapporteringstidspunktet høsten 2006 benyttet seg av ordinær norskopplæring, tre av ti yrkesrettet norskopplæring, to av ti IKT-basert norskopplæring, én av ti ambulerende lærer og to av ti har eller har hatt språkpraksis i kommunen. Mange, i hovedsak kvinner, har også deltatt i dialoggrupper.

Andre opplærings- og utdannings-tilbud deltakerne benytter seg av, er: grunnskole for voksne, enkeltfag i videregående skole, innføringsklasse i videregående skole og opplæring i andre språk enn norsk.

I de senere årene er det utviklet en rekke nye metoder innenfor norskopplæringen, men tilgangen på disse metodene varierer fra kommune til kommune. Ordinær norskopplæring (klasseromsundervisning) er den hyppigste metoden som tilbys deltakerne i Ny

sjanse, til tross for at denne metoden vurderes av prosjektene som den minst effektfulle for denne målgruppen.

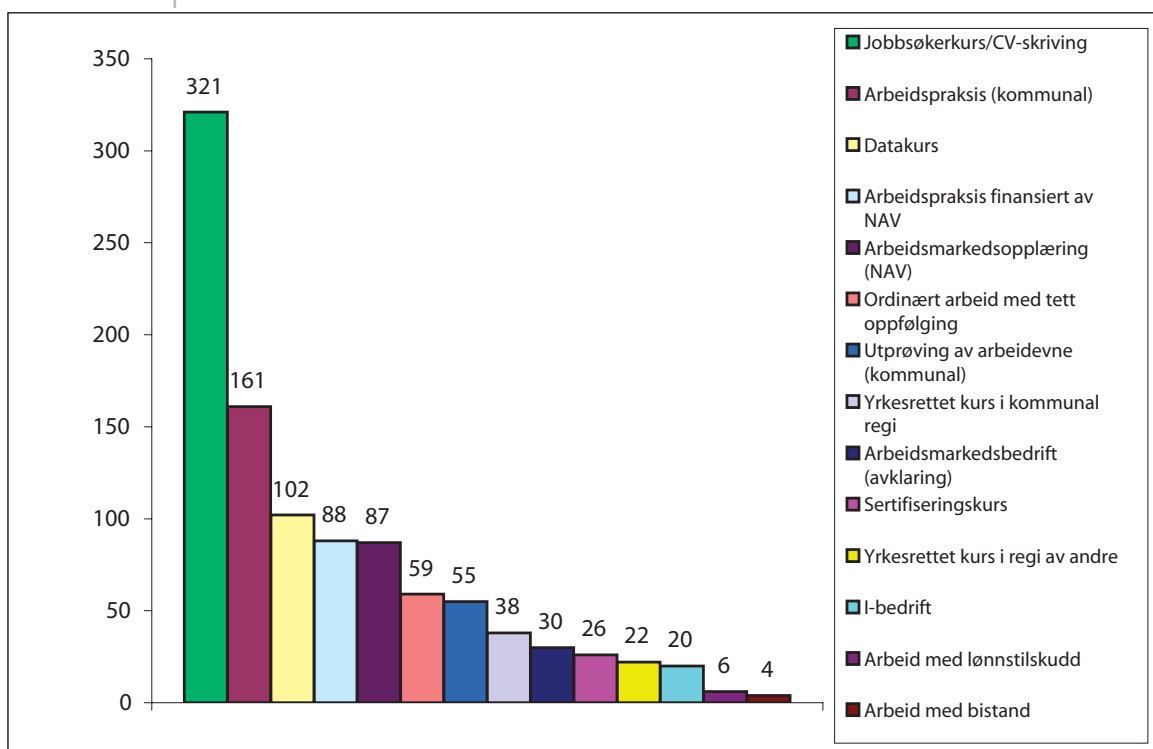
Erfaringsmessig er mer nyttige metoder i norskundervisningen språkpraksis på ulike typer arenaer, bruk av IKT-basert opplæring som for eksempel selvstudium med Migranorsk, ambulerende lærer som følger opp deltakerne på arbeidsplass og praksisplass og yrkesrettet norskopplæring. Over halvparten av prosjektene ønsker å benytte ambulerende lærer, men har ikke tilbudet tilgjengelig. Flere av prosjektene uttrykker også manglende tilgjengelighet til tilbud om yrkesrettet norskopplæring, introduksjonsbedrifter (I-bedrifter) og IKT-basert opplæring.

6.2 Tilbud om yrkesmessig kompetanse

Prosjektene samarbeider med næringslivet og offentlige arbeidsgivere om praksisplasser.

Arbeidspraksis er en viktig arena for å trene på å bruke norsk og for å få opplæring i et relevant yrke og forstå norsk arbeidsliv. Det er ofte også mangel på kontakt, kjennskap og nettverk i arbeidslivet som gjør at deltakere går lenge arbeidsledige. Ikke minst er arbeidspraksis et viktig tiltak for at den enkelte deltaker skal få vist hva de kan, bygge nettverk, skaffe referanse og i noen tilfeller få jobb.

Figur 8. Antall av de totalt 513 deltakerne som har deltatt på ulike typer tiltak rettet mot yrkesmessig kompetanse i Ny sjanse. Absolutte tall.

Jobbsøkerkurs/CV-skriving er det tiltaket rettet mot å forbedre den yrkesmessige kompetansen som flest Ny sjanse-deltakere har gjennomført. Over seks av ti del-

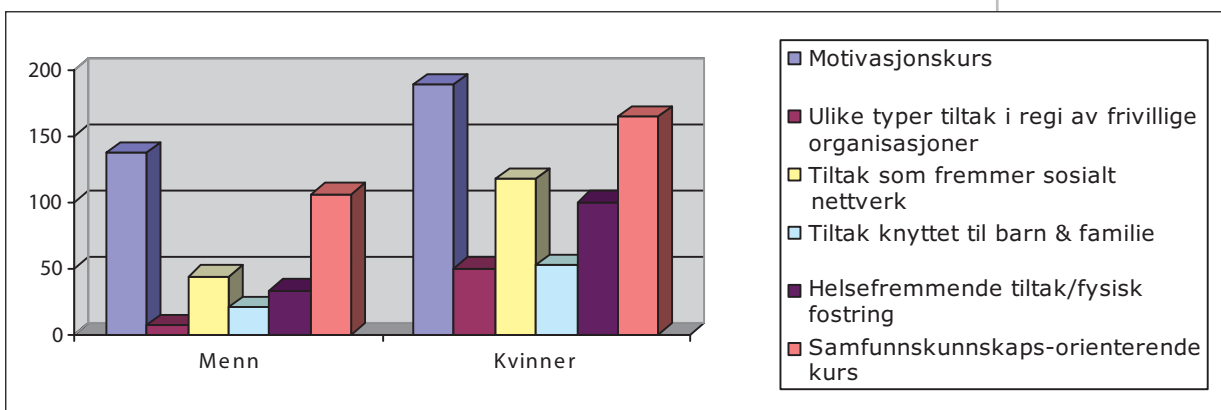
takere har fått et slikt tilbud. Et annet tiltak som benyttes hyppig, er arbeidspraksis i kommunal regi, hvor tre av ti har fått et tilbud. Prosjektene rapporterer at dette

tiltaket har vært mer tilgjengelig enn tilsvarende tiltak i regi av NAV. Kommunal arbeidspraksis skiller seg ut fra arbeidspraksis i regi av NAV ikke bare med hensyn til antall tilgjengelige plasser: I tillegg er terskelen for å benytte seg av et kommunalt tiltak langt lavere både med hensyn til språkkrav og godkjenning av arbeidsplass.

Yrkesrettete kurs vurderes av prosjektene som effektive overfor Ny sjanse-målgruppen, og de ønsker større tilgang på denne type kurs. Prosjektene uttrykker også ønske om bedre tilgjengelighet til tilbud om avklaring og utprøving av arbeidsevne fra kommunene. I tillegg til ulike kurs er ordinært arbeid med tett oppfølging en viktig bestanddel av programmet.

6.3 Samfunnsorienterende tilbud:

Figur 9. Antall menn og kvinner som har deltatt på ulike typer samfunnsorienterende tiltak i Ny sjanse. Absolutte tall.

Prosjektene har utvist stor kreativitet både med tanke på å utnytte frivillige eksisterende tilbud på dette området, foruten å ha utviklet og iverksatt ulike små og store tiltak som fremmer samfunnsdeltakelse og -forståelse. Noen eksempler er:

- kurs i personlig økonomi
- kurs i boligøkonomi
- nettverksbygging
- bedriftsbesøk
- besøk til ulike offentlige etater
- temadag om skrevne og uskrevne regler i arbeidslivet
- selvstudiegrupper
- språktrening med Frivillighetssentral
- bevisstgjøringskurs

- kurs med psykolog
- kostveiledning, trim

Erfaringen fra prosjektene er at deltakerne ofte har lite kunnskap om det norske samfunn til tross for lang botid i landet. Ifølge prosjektene har motivasjons- og bevisstgjøringskurs vist seg å være svært positive tiltak for Ny sjanse-deltakerne. Særlig viktig har motivasjonskursene vært for kvinner fordi mange har liten selvtillit og tro på at de kan komme i arbeid. Alle prosjektene ønsker motiverte deltakere, og noen prosjekter mener at forutsetningen for dette er at deltakelsen er frivillig. Andre prosjekter mener at motivasjon ikke trenger å ligge

som en forutsetning for deltakelse i forkant. De fleste prosjektene mener at motivasjonsarbeid er en viktig del av programmet. Hele 64 prosent av deltakerne har gått på motivasjonskurs i programperioden. I tillegg rapporterer prosjektene om at det foregår mye individuelt motivasjonsarbeid overfor enkelte deltakere.

Størstedelen av deltakerne har omsorgsforpliktelser for barn under 18 år, og mange er enslige forsørgere. Etter hvert som prosjektmedarbeiderne i Ny sjanse har blitt bedre kjent med delta-

kerne gjennom kartlegging og tett oppfølging, er erfaringene at det avdekkes problemer og hjelpebehov i familiene som tidligere ikke har blitt fanget opp av hjelpeapparatet. En av erfaringene fra Ny sjanse så langt er at spesielt barneforeldre trenger mer kunnskap om hvilke krav det norske samfunnet stiller til forholdet mellom barn og foreldre. Dette er bakgrunnen for at temamøter om organisering av hverdagen når man har omsorg for mange barn, er et hyppig brukt tiltak i Ny sjanse-prosjektene.

7. Resultater

Det overordnede målet med Ny sjanse-satsingen er arbeid eller utdanning etter et kvalifiseringsløp på inntil to år. Fokus på resultater gir mulighet for å vurdere om ordningen har fungert etter hensikten, og for å vurdere hva som må gjøres for å oppnå et bedre resultat. Resultatene så langt må imidlertid ses i lys av tidsaspektet; ingen av prosjektene har vært operative så lenge at noen deltakere har hatt mulighet til å gjennomføre hele toårsprogrammet som tilbys. Tilbakemeldinger til IMDi går også på at to år antakelig synes å være for kort tid for at mange av deltakerne i denne

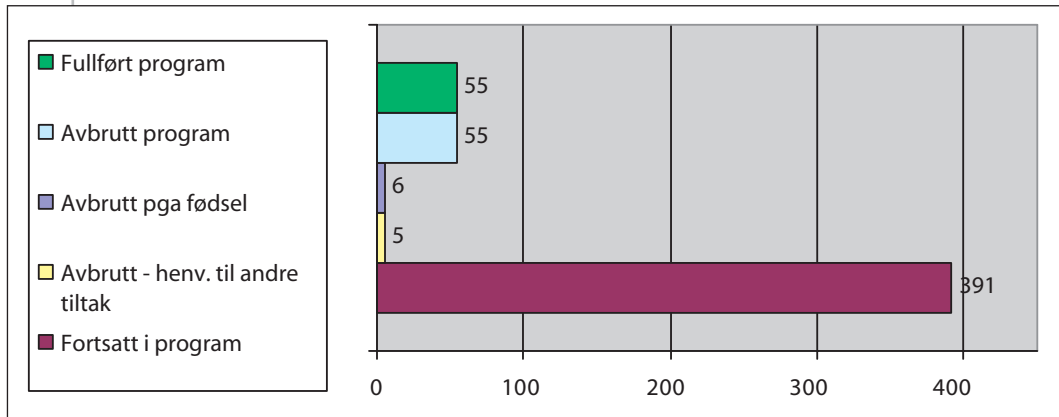
målgruppen skal nå målsettingen om å komme i ordinært arbeid eller utdanning. Først medio 2007 vil det finnes et grunnlag for å måle resultater for deltakere som har fullført et toårs kvalifiseringsløp.

Resultater i Ny sjanse-prosjektene er viktige i en større velferdspolitisk sammenheng. Resultatene vil ha overføringsverdi for hvordan det kommende kvalifiseringsprogrammet med heldags kvalifisering og kvalifiseringsstønning innen NAV blir (jf. St.meld. nr. 9 (2006–2007) Arbeid, velferd og inkludering).

7.1 Deltakerstatus per desember 2006 – tabell 3

Deltakerstatus per 01.09.06 for totalt 938 henviste, herav 513 programdeltakere	I program	Ikke i program
Fortsatt aktive i program	391 personer	
7 personer utskrevet til "annet"		7 personer
Utskrevet – kom i arbeid/utdanning før 2-årssyklusen var omme		48 personer
Avbrutte/ute av program før 2-årssyklusen var omme pga.:		66 personer
Fødsel	6 personer	
For høyt ugyldig fravær	9 personer	
Flyttet	8 personer	
Henvist til andre tiltak	5 personer	
Ikke mulig å gjennomføre – heldags/helårsprogram	20 personer	
Annet	18 personer	
Mangler rapporteringsdata på:		1 person
Ikke aktive – fortsatt under kartlegging:		63 personer
Henviste som ikke ble gitt program, herav:		362 personer
henvist til andre tiltak	92	
Kommet i jobb/utdanning	36	
Selvforsørget	20	
Ikke møtt	30	
Flyttet/"forsvunnet"	29	
Mangler barnetilsyn	15	
Uføretrygdet	7	
Botid under 2 år	4	
Sosialhjelp under 6 md.	7	
Ikke behov for kvalifisering	5	
Annet	117	

Figur 10. Status per 1. desember 2006 for de 513 deltakerne i Ny sjanse. Absolutte tall.

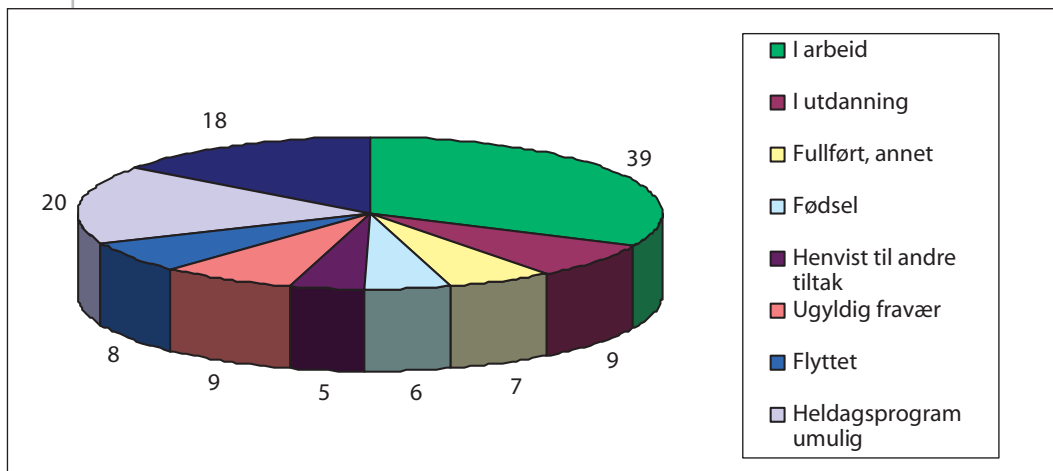

Som figur 10 viser, er det store flertallet av deltakerne (76 prosent) i Ny sjanse fortsatt i program. Av de til sammen 122 deltakerne som ikke lenger er i programmet, har seks avsluttet på grunn av fødsel. Underveis i programmet har det kommet frem forhold som viser at fem personer

har hatt behov for, og rett til, andre tiltak og annen varig inntektssikring. Gjennom satsingen har dermed til nå 97 personer – 92 under kartleggingsprosessen før inntak, i tillegg til de fem i løpet av kvalifiseringsprosessen – blitt henvist til riktige tiltak og inntektssikring.

7.2 Årsaker til avslutning før to års deltakelse

Figur 11. Årsak for avslutning av deltakelse i Ny sjanse for de personene som ikke fullførte 2 års kvalifiseringsløp i 2005 og 2006. Absolutte tall.

Hvis vi ser bort fra dem som har blitt henvist til andre tiltak, og dem som har avbrutt deltakelsen på grunn av fødsel, er det 104 personer som har avsluttet sin deltakelse i Ny sjanse i løpet av 2005 og 2006.

Til sammen 66 personer, som utgjør 13 prosent av alle deltakerne, har avbrutt programmet – det vil si at de ikke har fullført det planlagte kvalifiseringsløpet. Årsakene til dette er sammensatte. Som nevnt var seks gravide og fem ble tilbudt andre typer tiltak

utenfor Ny sjanse. Åtte personer har flyttet uten å oppgi årsak og 20 personer rapporteres å ha avbrutt programmet. Prosjektene tilbakemelding er at det for disse personene ikke har vært mulig å gjennomføre et fulltidsprogram. 18 personer har avbrutt av andre årsaker. Så langt gir ikke data-grunnet nok holdepunkter til å belyse hva som ligger i disse to største kategoriene for avbrutt program. Det er helt klart behov for å belyse disse frafallsårsakene nærmere, og dette blir et fokus-område i tiden fremover.

Det er imidlertid gledelig at kun ni av til sammen 513 deltakere i Ny sjanse har måttet avbryte programmet på grunn av for høyt ugyldig fravær. Dette sier blant annet noe om hvilket formidabelt motiverings- og oppfølgingsarbeid prosjektmedarbeiderne har nedlagt. Vi skal legge merke til at åtte av de ni som måtte avbryte på grunn av ugyldig fravær, var menn. Hver femte mann som avbrøt programmet, gjorde dette på grunn av ugyldig fravær. Kun én av de 29 kvinnene som avbrøt, har fått fravær registrert som årsak.

Deltakere som gjennomførte programmet på kortere tid enn to år.

Den største gruppen som er ute av Ny sjanse før den toårige syklusen er over, er de til sammen 48 personene som er kommet seg i arbeid og utdanning. De har gjennomført programmet på kortere tid enn to år.

Ettersom gruppen er så liten, er det vanskelig å si noe generelt og entydig om hva som førte akkurat disse over i arbeid/utdanning. Det

er 24 kvinner og 24 menn i gruppen. Med unntak av to kommer de fra prosjekter som startet opp i 2005. For de to som er kommet i arbeid på kortere tid enn et år, rapporterer kommunen at de med stort hell bruker en "jobbsnuser" for å finne ledige jobber/praksisplasser slik at de kan koble deltaker/arbeidsplass. Jobbsnuserne er ansatte i kommunen og har som oppgave å finne ledige jobber, og å holde kontakt med det nettverket de etter hvert opparbeider blant arbeidsgivere. I dette tilfellet har jobbsnuseren spesielt rettet innsatsen mot privat sektor, og kommunen rapporterer nå at de oppnår gode resultater både innenfor introduksjonsordningen og Ny sjanse med hensyn til å skaffe programdeltakere arbeid.

Blant dem som har gjennomført på mindre enn to år, har de fleste landbakgrunn fra Irak (20 personer). Seks er somaliere og fem fra Afghanistan.

Blant mennene er 21 gift (87 % mot 8 % av gruppen "alle mannlige deltakere"), og 20 er kommet som overføringsflyktninger eller har fått asyl/opphold på humanitært grunnlag. De er fedre til til sammen 61 barn. Mennene har bedre utdanningsbakgrunn enn gjennomsnittet av mannlige deltakere. En deltaker har utdanning fra Norge, 18 har mer enn åtte års utdanning fra hjemlandet. Den som har vært lengst på inntektssikring fra sosialkontoret, har vært sosialhjelpsmottaker i ni år.

Blant kvinnene er 14 gift og 17 har flyktningbakgrunn. Elleve av dem er kommet som overføringsflyktning eller har fått asyl/opphold på humanitært grunnlag, og

seks er kommet som familiegjengforening til en person med flyktningbakgrunn. Kvinnene har omsorgen for 49 barn. Et generelt trekk blant kvinnene er at de har god utdanningsbakgrunn, 60 prosent har mer enn åtte års skolegang, mot 45 prosent i gruppen "alle kvinnelige deltakere". Det er også et flertall i gruppen som har arbeidserfaring fra hjemlandet. Nær 70 av dem som lykkes, har mer enn to års arbeidserfaring fra hjemlandet, mot 35 prosent i gruppen "alle kvinnelige deltakere". Elleve har fått godkjent høyere utdanning fra hjemlandet/fått realkompetansevurdering, og 17 har deltatt på jobbsøkerkurs.

Barn kan virke som viktige brobyggere, og prosjektene mener at det å ha ansvaret for barn ser ut til å virke motiverende for å få seg jobb. Barn kan på mange måter virke som endringsagenter. Mange innvandrere er ikke vant til at barna er så opptatt av familiestrukturen som det barn i Norge er. Her konfronteres barna på skolen med hvordan etnisk norske barn ser på familiestrukturen og hvordan det er vanlig å ha det, med for eksempel begge foreldrene i arbeid. Dette gjør at deltakerne i Ny sjanse også ser at det er viktig at de blir gode rollemodeller for barna, og at barna blir stolte av foreldrene når de får seg arbeid og barna ser det samme rollemønsteret hjemme som det skolekameratene har. Når kvinnene kommer i arbeid, påvirker det hele familien og det endrer også rollemønsteret i

hjemmet fordi mennene også må ta større ansvar, og hjelpe til med logistikken i familiehverdagen med bl.a. å hente og bringe barn, handle osv. En tidligere deltaker som hadde vært uten arbeid i syv år, sa det slik:

"Dere pressa meg hardt, men jeg skjønnte det var viktig for barna mine at jeg fikk meg jobb. At de kunne være stolte av meg."

Det flere av prosjektene sier, er at det er først når deltakerne er kommet dit at de forstår at de selv må ta ansvar for sitt eget liv i Norge at noe skjer. Dette krever ofte mye bearbeiding og diskusjoner. Et prosjekt sier at de har diskusjoner om verdier med deltakerne, og at de har tatt i bruk begreper som halal og haram⁵, og går inn i diskusjoner om disse begrepene i forhold til det å gå på sosialhjelp i mange år.

De 48 som har kommet i arbeid/utdanning før fullført programtid, utgjør hele 43 prosent av dem som avsluttet deltakelsen i 2005 og 2006. Dette mener vi er et oppløftende resultat. Hvor stor andel som kommer i ordinært arbeid eller utdanning etter to års deltakelse, vil stå sentralt i senere rapporteringer fra Ny sjanse.

Dersom man sammenligner resultatene fra Ny sjanse med resultatene etter de første to årene med introduksjonsordningen⁶ som obligatorisk ordning, så var resultatet for introduksjonsordningen at 53

5 Halal er "tillatt" i islam, haram er "forbudt".

6 IMDi-rapport 6/2006 – 2 år med introduksjonsordning.

prosent av deltakerne var kommet i arbeid/utdanning etter at deltakerne hadde avsluttet program.

Målgruppen i Ny sjanse må anses som mer utsatt og med et større behov for tiltak og oppfølging, med tanke på svak tilknytning til arbeidslivet, lange karrierer som sosialhjelpsmottakere og svake norskkunnskaper.

Det er imidlertid grunn til å tro at prosjektene vil lykkes i stadig økende grad med å få deltakerne ut i arbeid og utdanning, ettersom prosjektmedarbeiderne nå har fått mer erfaring med målgruppen og mer ressurser i form av samarbeidsrutiner og nettverk. Prosjektene har brukt mye ressurser i oppstartsfasen på aktiviteter som organisering, henvisningsproblematikk, samt å opparbeide samarbeidsrutiner med andre aktører. Erfaringsmessig får prosjektene etter en viss tid i drift frigjort mer tid til oppfølging av deltakerne.

7.3 Synspunkt fra deltakere

Det finnes lite data på deltakernes synspunkter. Imidlertid har Agderforskning fulgt Ny sjanseprosjektet "Dobbel-Intro" i Kristiansand kommune som et følgeforskningsprosjekt⁷, og har i den forbindelse gjort en brukerundersøkelse blant deltakerne (16 personer) som bl.a. viser at:

- Alle deltakerne er opptatt av å lære norsk
- Alle deltakerne er opptatt av å få jobb
- Alle, med få unntak, er opptatt

av å være gode rollemodeller for barna

- Ni synes det ikke er viktig å være uavhengig av sosialkontoet, for syv er det veldig viktig
- Alle er opptatt av å være ansvarlig for egen utvikling
- Alle er opptatt av å få anerkjennelse for egen innsats
- 14 synes at mangel på kunnskap/informasjon om arbeidsmarkedet er problematisk
- 10 av 15 opplever mangel på forståelse av norsk kultur og sosiale koder som problematisk (50 % i stor grad)
- 15 synes mangel på kontaktnett er problematisk
- 9 av 15 opplever negative holdninger fra det norske samfunnet

I merknadene fra Agderforskning (AF) til kommentarer fra deltakerne oppsummeres bl.a. at:

- Alle har barn, men det mangler en realitetsforståelse av at det å ha barn ikke kan stå i veien for å ha jobb.
- Holdningene til deltakelse i prosjektet er stort sett positive, men pga. ulike årsaker. Noen fremholder økonomi som noe positivt, andre språkutvikling, mens andre ser det som kontaktskapende. Det er en del usikkerhet blant deltakerne, og et mindretall (seks) ser ikke på "Dobbel-Intro" som en mulig forbedring av livssituasjonen.
- Åtte ser på "Dobbel-Intro" som en mulighet for å komme i jobb, mens 1/3 ikke tror at deltakelsen øker sjansene.
- Bortsett fra tre deltakere som

⁷ Undersøkelsen ble gjennomført som et oppdrag for Kristiansand kommune og er ikke publisert.

ikke ser noen nytte av programmet, er det variasjon i innspillene fra deltakerne. Forbedrede språkkunnskaper peker seg ut som den viktigste nytten av programmet. Men det nevnes praksisdelen, teori og data og det pekes på det sosiale ved programmet.

I Trondheim (Ny sjanse-prosjektet i Trondheim heter DELTA) skrev en av deltakerne (som var inne i sin andre uke av oppstartsprogrammet) på eget initiativ et evalueringsskriv. Her uttaler deltakeren bl.a.:

"DELTA instructors have made it possible for participants to see what they couldn't see and find on their own for some years now. The doors to work life have been open. DELTA instructors have made the opaque doors transparent for many participants including the would-be-participants. We are now able to see for ourselves where to go, whom to contact and how to get there with that requirement. All this good work is accomplished on the first week of our course. We have learned a lot in one week."

"DELTA is a brilliant idea. It addresses the real issue – the vulnerability of the immigrants (educational, skills, knowledge about local rules and institutions, job seeking). DELTA is sure to produce better results than some of the courses gone through in some institutions. It benefits to the participants from psychological and moral points of view are enormous."

Vedlegg 1: Rundskriv nr. fra 06/09 om Ny sjanse for 2007 fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet:

Til: Oslo, Bergen, Stavanger, Drammen,
Trondheim, Bærum, Kristiansand,
Skedsmo, Fredrikstad, Sandnes,
Lørenskog og Skien.
Kommuner som har etablert en felles
samlokalisering av trygde-, arbeids-
og sosialkontor (NAV) kan også søke.

Rundskriv: 06/09

Dato: 14.11.06

Saknr.: 06/3129

STATSBUDSJETTET ÅR 2007 – KAP. 651, POST 62, KOMMUNALE INN-
VANDRERTILTAK

TILSKUDD TIL "NY SJANSE" (LØNNET KVALIFISERING ETTER MODELL AV INTRODUKSJONSLOVEN)

Dette rundskrivet gjelder prosjektmidler til utprøving av kvalifiseringsprogram for sosialhjelpsavhengige innvandrere med lang botid i Norge i de tolv kommunene i landet med størst innvandrerbefolkning⁸, samt kommuner som har etablert en felles samlokalisering av trygde-, arbeids- og sosialkontor.

43

Prosjektmidler vil bli tildelt under forutsetning av at Stortinget under budsjettbehandlingen bevilger nødvendige midler. Det er i statsbudsjettet for 2007 foreslått bevilget 20 millioner kroner til Ny sjanse-prosjekter. Tiltaket er et av tiltakene i regjeringens "Handlingsplan for integrering og inkludering av innvandrerbefolkningen", og satsingen skal bidra til å gi flere innvandrere en varig tilknytning til arbeidsmarkedet. Tilskudd vil bli tildelt prosjekter etter søknad til IMDi. Av midlene vil inntil én million kroner bli brukt til en incentivordning for å premiere kommuner der deltakerne i Ny sjanse kommer i arbeid gjennom deltakelse i programmet. Kommunen vil kunne motta et resultattilskudd på 10 000 kroner for hver deltaker som er kommet i fulltidsjobb og har vært i et arbeidsforhold i seks måneder som et resultat av deltakelse i programmet. Dersom kommunen kan dokumentere at deltakeren fortsatt er i arbeid tolv måneder etter arbeidsforholdets start, vil kommunen motta ytterligere 10 000 kroner. Incentivordningen blir beskrevet i et eget rundskriv.

Søknadsfrist

Søknadsfrist er 8. desember 2006 for pågående prosjekter og 22. desember 2006 for nye prosjekter.

---

⁸ Med innvandrerbefolkning forstås utenlandsfødte personer som er fast bosatt i kommunen, og som er født utenfor EØS-området, USA, Canada, Sveits, Australia og New Zealand, samt deres barn.

Mål

Ny sjanse-prosjektene skal være forsøk med bruk av kvalifiseringsprogram overfor innvandrere som etter flere år i Norge ikke har fast tilknytning til arbeidsmarkedet og er avhengig av sosialhjelp. Formålet er å prøve ut kvalifiseringsprogram for denne gruppen etter samme modell som introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere. Prosjektene skal legge vekt på kvalifisering og formidling til ordinært arbeid. Prosjektene skal utprøve og videreutvikle introduksjonsordningens metoder og prinsipper for en ny målgruppe som har bodd flere år i landet. Deltakerne i Ny sjanse-prosjektene kan ha andre behov og problemstillinger enn målgruppen for introduksjonsloven, som er nyankomne. Det er mange som sliter med uavklart helseproblematikk og manglende motivasjon med mange brutte løp bak seg. Det er av spesiell interesse å tydeliggjøre kommunenes erfaringer med å tilpasse kvalifiseringstiltak, formidling til arbeid osv. til denne målgruppen.

Vilkår for forsøkene – grunnelementene i introduksjonsloven skal legges til grunn

Ny sjanse-prosjektene skal prøve ut kvalifisering og formidling til ordinært arbeid etter de samme prinsippene som i lov av 4. juli 2003 nr. 80 om introduksjonsordning og norskopplæring for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven). Introduksjonsloven kommer imidlertid ikke til anvendelse for personkretsen i forsøkene.

Grunnelementene i introduksjonsordningen skal legges til grunn i forsøkene, og følgende elementer skal være en del av forsøket:

- Programmet tilrettelegges for person som har behov for grunnleggende kvalifisering.
- Programmet skal være helårig og på full tid.
- Det skal utarbeides en individuell plan på bakgrunn av kartlegging av vedkommendes opplæringsbehov og av hvilke tiltak vedkommende kan nyttiggjøre seg.
- Planen skal utarbeides i samråd med deltakeren og minst inneholde programmets start og tidsfaser og en angivelse av tiltakene i programmet.
- Planen skal tas opp til ny vurdering med jevne mellomrom.
- Programmet skal bestå av opplæring i norsk og samfunnskunnskap og tiltak som forbereder til videre opplæring eller tilknytning til yrkeslivet. Selv om en person har grunnleggende muntlige og skriftlige ferdigheter i norsk og ikke har behov for norskopplæring, kan vedkommende likevel være deltaker i programmet.
- Programmet kan stanses dersom det er saklig begrunnet i den enkeltes forhold, herunder om deltaker har tilbud om høvelig arbeid.
- Det utbetales en fast normert stønad for den tid en person deltar i programmet på 2 ganger folketrygdens grunnbeløp per år (per 1. mai 2006 utgjør 2 G kr 125 784), og ved beregning av stønaden skal det være sammenheng mellom fremmøte og stønadens størrelse.

- Kvalifiseringsstønadens reduseres dersom deltakeren har eller skaffer seg inntekter fra andre kilder i tillegg til stønaden. Hva som defineres som inntekt, er det opp til kommunen å vurdere. Om ytelser som for eksempel bostøtte, barnetrygd, barnebidrag, kontantstøtte eller eventuelle dagpenger skal regnes som inntekt og samordnes med kvalifiseringsstønaden, avgjøres av den enkelte kommune.
- Det er opp til kommunen å vurdere hvorvidt personer som mottar supplerende sosialhjelp, får delta i programmet eller ikke. Dersom kommunen gir tilbud om program til personer som kun mottar supplerende sosialhjelp, skal disse også ha utbetalt en fast normert kvalifiseringsstønad lik 2 G for den perioden de deltar i programmet.
- Personer under 25 år mottar 2/3 stønad.
- Beregningen av stønaden følger mønsteret fra hovedtariffavtalen, se introduksjonsloven § 9.
- Utbetaling av egen stønad forutsetter vedtak om omdisponering av sosialhjelpsmidler fattet av kommunestyre eller bydelsutvalg. Som rettslig grunnlag i forhold til den enkelte deltaker benyttes en avtale som beskriver gjensidige forpliktelser.
- Stønaden er ikke skattepliktig da den er kursgodtgjørelse som kommer istedenfor stønad etter lov om sosiale tjenester, jf. uttalelse fra Finansdepartementet til Kommunal- og regionaldepartementet i brev av 28.10.1998.
- Ved fravær som ikke skyldes sykdom dokumentert med legeerklæring, eller andre tvingende velferdsgrunner som det er gitt tillatelse til, skal stønaden reduseres med trekk etter mønster av introduksjonsloven § 10. Regelverket for trekk beskrives skriftlig for deltaker i avtalen nevnt ovenfor, eller i et eget vedlegg til denne.
- Ved gjennomført eller avbrutt program skal det utstedes et deltakerbevis.
- Prosjektene må være lederforankret og ha metoder for å fastsette mål og vurdere måloppnåelse.
- Prosjektene må innlede et systematisk samarbeid med aktører som er viktige i forhold til den overordnede målsettingen. Alle nye prosjekter må samarbeide med NAV.
- Prosjektene skal også samarbeide med private og/eller offentlige arbeidsgivere om tiltak som styrker rekrutteringen av deltakerne til inntektsgivende arbeid.
- Prosjektene må følge opp alle deltakere som har avsluttet prosjektet, også de som har fått arbeid.

Forsøkene skal i størst mulig grad gjennomføres i tråd med introduksjonsloven og veiledende retningslinjer, jf. rundskriv H-20/05.

Målgruppe for programdeltakelse

Tiltaket skal omfatte innvandrere med lang botid i Norge, uavhengig av oppholdsgrunnlag, som er uten fast tilknytning til arbeidslivet og som har vært avhengig av sosialhjelp over lengre tid. Med lang botid menes i denne sammenheng botid lenger enn to år i en kommune. Med langtids avhengighet av sosialhjelp menes i denne sammenheng vanligvis sosialhjelp i minimum seks måneder. Personer som tilhører personkret-

sen til introduksjonsloven, men som ikke har rett til et introduksjonsprogram for eksempel på grunn av flytting eller tidligere avbrutt program, kan ikke være deltakere i forsøket. Personer som har gjennomført introduksjonsprogram etter ordinær ordning, kan heller ikke være deltakere i forsøket.

Kriterier for å få tilskudd

Det er en forutsetning at utprøving av kvalifiseringstiltak organiseres som et eget prosjekt for målgruppen. Det kan søkes om midler til prosjektledelse/medarbeidere, kompetanseutvikling og metodeutvikling. Deltakeren skal ha et heldagsprogram, og undervisning og aktiviteter som det ikke gis refusjon for, kan dekkes av prosjektmidler.

Det forutsettes at tiltak i regi av NAV og individstønader benyttes både ved gjennomføring av programmet når det er hensiktsmessig, og når deltakerne kan formidles til ordinært arbeid. Det anbefales at kommunen inngår skriftlig samarbeidsavtale med NAV om samordning av utbetaling av kvalifiseringsstønad og ytelser. Dette innebærer at stønad fra NAV overføres til kommunen fremfor deltaker mot at deltaker mottar kvalifiseringsstønaden uavkortet. En slik samordning er imidlertid ikke lovhjemlet slik tilfellet er i introduksjonsloven § 12 annet ledd og krever derfor samtykke fra deltaker.

Fokusområder

Prosjektene skal ha fokus på ett eller flere av følgende områder:

- Modeller og metoder for opplæring av deltakerne før og på arbeidspraksis
- Modeller for samarbeid mellom arbeidspraksisplass, deltaker, kommunen og NAV
- Modeller som bidrar til resultater for kartlegging og oppfølging av de ulike aktørene på arbeidspraksisplass
- Modeller og metoder for strukturert og målrettet tiltakskjeding

Prioritering

- Prosjekter som knytter arbeidet opp til felles samlokalisering av trygde-, arbeids- og sosialkontor og etablerer et forpliktende samarbeid i kvalifiserings- og formidlingsarbeidet med NAV, vil bli prioritert.
- Prosjekter som prioriterer kvinner eller spesiell tilrettelegging for personer innen målgruppen med særskilte helseproblemer, vil bli prioritert.

Vilkår for tildeling av midler

Det gis tilskudd kun for 2007. Midlene må i sin helhet benyttes og regnskapsføres i 2007. Ubenyttede midler ved årets slutt skal tilbakeføres til IMDi. Kommunene må budsjettere i forhold til at eventuelle nye prosjekter ikke vil være klare til full drift fra 1. januar 2007 pga. at søknadene sannsynligvis ikke er ferdigbehandlet før februar 2007.

Midlene skal ikke brukes til å finansiere drift av flyktningkontor, voksenopplæring eller inntektssikring for flyktninger. Til dekning av slike utgifter tildeles kommuner integreringstilskudd og tilskudd til norskopplæring. Det forutsettes at kommunen bidrar til finansiering av prosjektet. Prosjektmidlene kan ikke brukes til investeringer og anskaffelser. Det forutsettes at kommunen omdisponerer sosialhjelpsmidler for å finansiere stønad for personene som deltar i prosjektet.

Søknadens form og innhold

Pågående prosjekter kan sende en kortfattet søknad med angivelse av hvor mange deltakere det planlegges for i 2007, definert målgruppe og aktiviteter som prosjektet planlegger. Nye prosjekter sender en søknad til IMDi i form av en prosjektskisse, med klar målsetting, definert målgruppe og tidsplan. Mal for søknad og budsjett ligger på IMDis nettsider: www.imdi.no. Det må fremkomme i budsjettforslaget om prosjektet også søker om annen ekstern finansiering for hele eller deler av prosjektet.

Søknad om videreføring av prosjekter

Mal for søknad og budsjett for videreføring av prosjekter ligger på IMDis nettsider: www.imdi.no under rundskriv. Søknaden må være undertegnet av ansvarlig myndighet i kommunen. Søknaden sendes innen 8. desember 2006 per post til

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
Postboks 8059 Dep., 0031 Oslo

Kopi sendes til den aktuelle regionale enheten i IMDi.

Søknad om nye prosjekter

Søknad om nye prosjekter skal leveres innen 22. desember 2006 via nettbasert søknadsskjema, som vil være tilgjengelig på IMDis nettsider fra 10.12.06. Det vil bli lagt ut informasjon og veiledning for bruk av elektronisk søknadsskjema.

Dersom en kommune ønsker å søke på ulike deler av ordningen på post 62, må søknadene tydelig merkes med hvilken del det søkes på. De ulike delene vil ha forskjellige saksbehandlere. Dersom kommunene vil søke om flere prosjekter innenfor samme del, må prosjektene prioriteres i forhold til hverandre, med en kort begrunnelse for prioriteringsrekkefølgen.

IMDi har som målsetting å ferdigbehandle søknadene til pågående prosjekter innen 31.12.06.

Rapportering

Årsrapport og regnskapsrapport skal sendes innen 1. februar 2008 til IMDi. Hensikten med rapportering fra prosjektet er å dokumentere i hvilken grad en har oppnådd målet med tilskuddsordningen. Prosjektet skal redegjøre for resultater og ressursbruk. IMDi ønsker å etterprøve

om nytteverdien av prosjektene står i forhold til brukte ressurser. Rapporten skal inneholde faglige vurderinger av metoder som er brukt, oppsummere erfaringene og identifisere problemstillinger og utfordringer i prosjektarbeidet.

Rapporteringene vil dels være i form av elektronisk utformede spørreundersøkelser på system- og deltakernivå, og dels være utformet som ordinær rapportering etter en fast mal. Sluttrapporten skal utformes slik at den lett kan videreformidles til fagpersoner i andre kommuner og legges ut på IMDi's hjemmesider.

Oppfølging

IMDi legger stor vekt på å følge opp og knytte prosjektene sammen i et nettverk for felles læring og kunnskapsspredning. Prosjektene kan derfor påregne oppfølging fra IMDi's side i form av direkte kontakt, underveisrapportering og nettverkssamlinger.

Nærmere opplysninger kan også fås ved henvendelse til IMDi sentralt eller til nærmeste regionale enhet i IMDi:

IMDi Øst, Postboks 8059 Dep., 0031 Oslo
IMDi Indre Østland, Postboks 1253, 2806 Gjøvik
IMDi Sør, Postboks 647, 4666 Kristiansand
IMDi Vest, Postboks 159 Sandviken, 5812 Bergen
IMDi Midt-Norge, 7005 Trondheim
IMDi Nord, Postboks 83, 8502 Narvik

Tlf. sentralbord: 24 16 88 00

Andre rundskriv som omfatter tilskudd til kommunene (post 61 og 62), se www.imdi.no

Med hilsen
for Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Osmund Kaldheim
direktør

Bjørn Holden
leder
PAKS – enhet for plan,
analyse, kunnskap og
strategi

Vedlegg 2: Bergen kommune – eksempel på et Ny sjanse-prosjekt:

Ny sjanse – et kvalifiseringsprosjekt for innvandrere i Bergen kommune

1. Organisering

Kvalifiseringsprosjektet Ny sjanse er et byomfattende tiltak og tar imot henvisninger fra kommunens ti sosialkontor.

Det er administrativt underlagt Byrådsavdeling for helse og omsorg, som har ansvar for den faglige og resultatmessige utvikling av prosjektet. Prosjektet er lokalisert på Mottaks- og kompetansesenter for integrering av innvandrere og flyktninger (MOKS) med tanke på kompetanseoverføring fra deres arbeid med introduksjonsprogram.

Prosjektet har bestått av en prosjektleder og to prosjektmedarbeidere. I desember 06 fikk vi en ny medarbeider som har hovedansvar for arbeidstrening på et kommunalt sykehjem. I tillegg kjøpes det tjenester vedr. økonomi, merkantilarbeid og renhold fra MOKS.

Fra starten av har det vært en bredt sammensatt referansegruppe knyttet til prosjektet. Referansegruppen har vært ledet av Byrådsavdeling for helse og omsorg og har bestått av representanter fra NAV-intro og -kvalifisering, Nygård skole, MOKS, Laksevåg sosialtjeneste, helsevernetaten, det felles innvandrerråd, LO, NHO og IMDi Vest.

I forbindelse med prosjektoppstart i september 2005 ble det inngått skriftlige samarbeidsavtaler med Nygård skole, som har ansvar for norskopplæringen og med NAV-intro og -kvalifisering. Et tett, forpliktende samarbeid mellom de ulike etatene, forankret på ledernivå, har vært nødvendig for utviklingen av et tilpasset kvalifiseringsprogram. Prosjektet har også lagt vekt på et tett samarbeid med frivillige organisasjoner.

2. Om deltakerne – per 31.12.06

2.1 Bakgrunn til de 91 henviste – 75 kvinner og 16 menn:

- 52 prosent har ingen eller liten skolegang (inntil 7 år)
- 90 prosent har ikke gjennomført utdanning i Norge
- 66 prosent har ikke hatt inntektsgivende arbeid i hjemlandet
- 81 prosent har ikke hatt inntektsgivende arbeid i Norge

Mange av deltakerne våre har svært begrenset skolegang og liten erfaring med arbeidslivet, slik at det generelt sett er behov for et lengre kvalifiseringsløp før en når målet om arbeid/utdanning. Kvalifiseringen vil ta tid og det vil kreve ressurser.

I tillegg har mange av deltakerne våre store omsorgsoppgaver og hel-seproblemer som kan være barrierer for å kunne delta i et målrettet kvalifiseringsprogram.

Flere av deltakerne er også preget av et tradisjonelt kjønnsrollemønster og har egentlig ikke noe ønske om å være yrkesaktiv. Å snu et tankemønster fra at deltakelse er et krav fra sosialkontorets side, til at det er et eget ønske, kan være en krevende prosess.

Til tross for flere barrierer opplever vi fremgang hos deltakerne. De jobber skritt for skritt mot målet. Selv de som ikke var særlig motivert i utgangspunktet, har etter hvert sett fordelene av selvstendighet, både med tanke på økonomi, norskferdigheter, kunnskaper med mer.

2.2 Deltakerstatus per 31.12.06:

Resultater av **56 deltakere hittil i programmet:**

- 6 er skrevet ut til jobb, lærlingkontrakt, utdanning, trygd
- 4 har fått jobb/deltidsjobb, men er fremdeles i prosjektet
- 24 er i tiltak gjennom NAV-arbeid/intro
- 2 er i praksis i kommunal regi
- 18 er elever ved Nygård skole og deltar i prosjektets gruppetiltak ev. språkpraksis/arbeidstrening i kommunal regi
- 1 er permittert (mangler barnepass)

Deltakere som er skrevet ut uten å bli økonomisk selvstendig:

- 2 kunne ikke delta grunnet helseproblem/fått utført en psykolog-utredning
- 1 barnefødsel
- 1 brudd på avtale

Aktuell for inntak:

- 10 er under kartlegging/avklaring

25 er uaktuelle:

- 7 er blitt økonomisk selvstendige i avklaringsfasen (jobb, trygd)
- 2 ønsker ikke å delta fordi sosialhjelpen blir redusert
- 2 begynte i andre arbeidsmarkedstiltak
- 2 høy alder

- 6 dominerende helseproblematikk
- 1 går på grunnskole for voksne, Nygård skole
- 3 har (hatt) rett/plikt til introprogram
- 1 følger ikke opp avtaler m.m.
- 1 kun 1 års botid

Resultatene så langt viser at om lag 60 prosent av deltakerne har fått annen inntekt i form av arbeidsinntekt/attføringsstønad/studielån/individstønad etter at de begynte i programmet.

Ettersom en tenker at mange har behov for et kvalifiseringsløp på to år, jf. introduksjonsloven, er det for tidlig å bedømme resultatene med hensyn til økonomisk selvstendighet. Tendensen viser at de gjennom et heldags kvalifiseringsprogram har muligheter for å kvalifisere seg til arbeid, men en må regne med noe lengre kvalifiseringstid enn det de hittil har fått anledning til. Vi har også sett at mange av de henviste i avklaringsfasen er blitt økonomisk selvstendige og dermed ikke aktuelle for å delta. Flere blir også avklart når det gjelder helseproblematikk, slik at rett tiltak kan settes inn.

3. Om Kvalifiseringsprogrammet

3.1 Norskopplæring:

De av deltakerne som har behov for norskopplæring, deltar i norskopplæringen ved Nygård skole. Kvalifiseringsprosjektets deltakere blir prioritert på Nygård skole, slik at det blir lagt opp til et individuelt tilpasset norskopplæringsløp med inntil 24 timer per uke. Deltakerne våre er fortrinnsvis elever på morgenkurs og deltar i prosjektets kvalifiserings tiltak resten av dagen. En del av våre deltakere har ingen eller liten skolebakgrunn og har lav progresjon når det gjelder norskferdighetene. Prosjektet er opptatt av å bidra til å heve norskknivået deres ved hjelp av egne tiltak for denne gruppen. Det planlegges egen norskklasser kombinert med arbeidspraksis fra januar 2007 av.

Språkpraksis:

I samarbeid med Nygård skole tilbyr vi språkpraksis for dem av våre deltakere som vi finner det hensiktsmessig for. Vi anser språkpraksis som et viktig tiltak for å styrke språket, men også for å få kjennskap til et mulig fremtidig yrke.

Prosjektet har ansvar for det organisatoriske rundt tiltaket, finner praksisplass, lager avtale med kontaktperson på arbeidsstedet og ser til at språkpraksisplassen fungerer som avtalt.

Læreren ved Nygård skole har den pedagogiske oppfølgingen i praksis. Vedkommende har møter på praksisstedet og har fokus på hvordan eleven kan nyttiggjøre seg språkpraksisen til å bedre norskferdighetene.

Samfunnsfag:

Som en del av norskopplæringen vil deltakerne få samfunnsfagsundervisning ved Nygård skole. I tillegg legger Kvalifiseringsprosjektet vekt på formidling av samfunnskunnskap i temaundervisning i prosjektets regi.

3.2 Tiltak gjennom NAV-arbeid:

Når det gjelder kvalifiserings- og formidlingsløpet har vi hatt et tett samarbeid med NAV-intro/NAV-arbeid og Nygård skole for sammen med deltakeren å finne det rette tiltaket for hver enkelt. Det kan være en kombinasjon av praksis/kvalifisering og språkopplæring, praksisplasser, kurs eller andre tiltak i regi av NAV. Per 31.12.06 var det 24 deltakere som var i tiltak gjennom NAV-arbeid. Hovedsakelig er det tiltak gjennom NAV-intro og -kvalifisering.

3.3 Ny sjanses egne kvalifiseringstiltak:**Dataundervisning:**

Bergen kommunes egenandel vedrørende kvalifiseringsprosjektet var bl.a. kjøp av elleve PC-er til bruk i undervisningsøyemed. Prosjektet tilbyr dataundervisning i form av enkel tekstbehandling, bruk av e-post og Internett.

Deltakerne har ingen eller liten erfaring med bruk av data. Vi anser det som svært viktig at deltakerne får kunnskaper om bruk av PC som verktøy i ulike sammenhenger.

IKT-basert språkopplæring:

Vi tilbyr nettbasert språkopplæring: "Veien inn" og "Veien videre". Den nettbaserte språkopplæringen er et viktig supplement til den norskopplæringen de får på Nygård skole. Deltakerne selv merker at de lærer språket fortere på denne måten.

Temaundervisning:

Prosjektet har dratt veksler på de erfaringer som er gjort i introduksjonsprogrammets temaundervisning. Her har man utviklet et opplegg for temaundervisning der bl.a. sentrale samfunnsfaglige spørsmål tas opp. Kvalifiseringsprosjektet har i tillegg utviklet undervisningsopplegg tilpasset vår målgruppe med særlig vekt på arbeidslivskunnskap og motivasjon for deltakelse ikke bare i arbeidslivet – men i samfunnet for øvrig. Temamøtene har vært en veksling mellom informasjon/forelesning og gruppesamtale.

Syverksted:

Frem til juli 06 har vi hatt et ukentlig sy/håndarbeidsverksted som et av programtilbudene i prosjektet. Formålet med dette tiltaket har ikke vært at deltakerne skal lære å sy eller at dette kan bli en næringsvei, men var tenkt som en språktreningsarena og et sosialt treffsted. Tiltaket fungerte bra med tanke på nettverksbygging, men da sy-

læreren sluttet i juni, ønsket vi heller å prioritere andre tiltak som kunne være mer kvalifiserende i forhold til språk og arbeidsliv.

Norskklubb:

En del av deltakerne våre er i utgangspunktet analfabeter og har lav progresjon i forhold til norskferdigheter. For dem har vi et gruppetilbud hvor vi har noe norskundervisning, kombinert med håndarbeid og muntlig norsk.

Prosjektet har hatt møter med Nygård skole med tanke på å skolere seg i pedagogiske metoder som kan være til hjelp for denne gruppen.

Jobbklubb:

Til de av deltakerne som begynner å nærme seg det vi kaller formidlingsklare, har vi tilbud om Jobbklubb. De gis veiledning i skriving av CV og jobbsøknad. Det blir også informasjon om hvor man finner ledige jobber m.m.

Lavterskel kommunale arbeidstreningplasser:

I løpet av prosjektperioden har vi sett behov for å ha kommunale arbeidstreningstiltak som kan brukes enten i påvente av et målrettet tilbud fra NAV-arbeid eller for deltakere i Kvalifiseringsprosjektet som er ferdig med kurs gjennom NAV og må vente noe tid før de kan begynne i andre kvalifiserende tiltak gjennom NAV. De kommunale arbeidstreningplassene kan også brukes som språkpraksisplasser før deltakerne er klare for tiltak i NAV. Mange av deltakerne i dette prosjektet har ingen eller liten skolegang. Det er da behov for flere kvalifiserende tiltak før de kan ha muligheter for jobb.

Bergen kommune har i 2006 bevilget prosjektet midler til finansiering av lavterskel arbeidstreningstiltak for vår målgruppe. De samme midlene er blitt lovet for 2007 slik at tiltakene kunne planlegges over en lengre periode.

Åstvedt as:

Det ble fra 01.09.06 etablert et samarbeid mellom Åstvedt as og prosjektet som et lavterskel arbeidstreningstiltak. Åstvedt as er en attføringsbedrift og har en rekke ulike forretningsområder innen industri, service, logistikk m.m.

Åstvedt as vil i hele perioden ha ansvar for drift av tiltaket, og de enkelte deltakerne vil bli plassert ut i Åstvedt as' eksisterende avdelinger.

Målsettingen med tiltaket er at den enkelte deltaker uten unødig opphold skal få tilbud om arbeidstrening for å få økt kompetanse om utføring av ulike typer arbeidsoppgaver, innføring i norsk arbeidsliv og for å kunne avklare den enkeltes fungeringsnivå med tanke på arbeidslivet.

Tiltaket har plass til 15 deltakere på hel/deltid.

Kommunalt sykehjem:

Mange av våre deltakere ønsker å jobbe innen kjøkken/kantine eller innen omsorgssektoren – og der vil det i økende grad være behov for arbeidskraft.

På bakgrunn av det har vi avtalt praksisplasser for noen av våre deltakere ved et av kommunens sykehjem. For at oppfølging i praksis ikke skal være en ekstra belastning for sykehjemmet, har vi ansatt en prosjektmedarbeider som skal være arbeidsleder for dette arbeidstreningstiltaket. Dette tiltaket kom først i gang i desember. Det er foreløpig plass til fire deltakere der. De begynner med renhold og vil etter hvert kunne få andre oppgaver.

Trening:

Viking idrettslag, som driver treningssenter, er en samarbeidspartner som gir ukentlig treningstilbud til våre deltakere. Treningstid i programmet anser vi som vesentlig når det gjelder å forebygge helseproblematikk og å legge til rette for gode vaner i hverdagen. Deltakerne sliter med ulike lettere helseproblemer: vond rygg, diabetes, høyt blodtrykk m.m. De sier at de merker god effekt av treningen.

3.4 Samarbeid med frivillige organisasjoner**Kirkens Bymisjon**

Kirkens Bymisjons tiltak for innvandrerkvinner er et av de private tiltakene vi samarbeider med. EMPO er en tverrkulturell kvinnegruppe som startet opp i 2005 og som tirsdag og torsdag har åpent for å sy, strikke, lage mat og ha det sosialt. EMPO er forkortelse av begrepet "Empowerment". Empowerment som metode handler om å hente frem de ressurser en person allerede har og på den måte øke selvtillit. Tiltaket legger vekt på nettverksarbeid og norsktrening. Noen av våre deltakere deltar på EMPO noen timer hver uke.

I samarbeid med EMPO og Kirkens Bymisjon er fire av våre deltakere én gang per uke i arbeidspraksis på Kirkens Bymisjons kafé.

Røde Kors

Røde Kors bidrar med fem-seks frivillige leksehjelpere én gang per uke. Leksehjelpen er til stor hjelp for våre deltakere, som i liten grad har anledning til å gjøre lekser hjemme og heller ikke har noen å rådføre seg med.

4. Tilrettelagt for kvinner

Kvalifiseringsprosjektet i Bergen har et sterkt fokus på kvinner. Av de 91 henviste er 75 kvinner. Vi er svært opptatt av å kvalifisere kvinnene. Ikke bare med tanke på at de skal bli økonomisk selvstendige, det er også spesielt viktig med tanke på 2. generasjon. Det at begge foreldrene kan norsk og er rollemodeller ved å delta i arbeidsliv og samfunnslivet for øvrig, er av stor betydning for en god integrering av hele familien. De henviste til prosjektet har til sammen 161 barn under 18 år. Når vi prioriterer kvinner, når vi i større grad barnefamiliene og favner dermed mye videre når det gjelder målgruppen.

Etter erfaringen så langt har vi også inntrykk av at kvinnene i stor grad profitterer på kvinnefellesskapet og de vennskapsmulighetene deltakelse gir. Det skaper en ekstra motivasjon. Bruk av rene kvinnegrupper i undervisningen skaper en trygghet og et fellesskap som har en positiv effekt.

Temamøtene har også en vinkling i forhold til at mange har store omsorgsoppgaver, f.eks. hvordan organisere hverdagen, likestillings-spørsmål, foreldrerollen m.m.

Ved etablering av arbeidstreningstiltak legger vi vekt på å tilpasse disse til ufaglærte kvinners jobbmuligheter. Vi utvikler også samarbeid om språkpraksis med bedrifter som er aktuelle i forbindelse med kvinnenes yrkesønsker.

Manges utfordring har vært manglende barnehagedekning. Mange har småbarn og har behov for barnehageplass for å kunne delta. Ettersom det ikke er full barnehagedekning i Bergen kommune, har manglende barnehageplass vært et hinder for deltakelse for flere av de henviste. Ved prosjektoppstart ble det vedtatt i Bergen kommune at deltakere i prosjektet kun skal betale laveste sats for barnehage og SFO.

Vedlegg 3: Skien kommune – eksempel på et Ny-sjans-prosjekt:

Skien kommune

Helse- og sosialtjenesten

INTROPULS

– et kvalifiseringsprogram 2005–2006

Organisering: Intropuls er underlagt Helse- og sosialavdelingen, sosialtjenesten i Skien kommune. Styringsgruppen består av sosialsjef Jan Gunnar Skoftedalen og prosjektleder Cathrine Lyngstad. Vi har vektlagt å ha en liten styringsgruppe for å kunne ta raske beslutninger.

Ansatte: I løpet av 2006 hadde Intropuls 3,2 stillinger fordelt på fire personer. Vi har vektlagt ulik kompetanse hos medarbeiderne for å bevisst bruke dette i metodeutvikling og mot deltakerne. Bl.a. ansatte vi en av våre egne deltakere som prosjektmedarbeider. Hennes bakgrunn som somalier sammen med kvalifikasjoner og personlige egenskaper gjør at hun står i en unik posisjon til deltakerne. Dette har vært svært positivt for prosjektet.

Lokaler: I mai 2006 flyttet Intropuls inn i egne lokaler. Prosjektleder har kontor plass både i sosialtjenesten og i Intropuls. Lokalene består av tre rom hvorav ett fungerer som kontor/møterom, ett som klasserom/studierom/møterom og det siste som arbeidsrom for deltakerne med datamaskiner, sittegruppe og kjøkkenkrok.

Egne lokaler anser vi som et av suksesskriteriene i Intropuls. Vi erfarte tidlig at det ligger en betydelig ufordring i å få til tiltakskjedning for alle deltakerne. Grunnene til dette var forskjellige, bl.a.:

- 1. Ventetid på oppstart AMO-kurs.**
- 2. Det kan ta tid å finne riktig praksisplass.**
- 3. Deltakere som var ferdig kvalifisert og formidlingsklare, men som ikke kan nyttiggjøre seg jobb-klubb/jobbfokus, ble overlatt til seg selv med jobbsøking.**
- 4. Deltakere som av ulike grunner sluttet i tiltak, ble gående uten tilbud i perioder.**

5. **Deltakere som fikk kortere arbeidsoppdrag, ble overlatt til seg selv i periodene mellom oppdrag.**
6. **Deltakere som "forsvinner" eller ikke ønsker å ta imot tilbud om deltakelse.**

Som en konsekvens av dette erfarte vi at motiverte deltakere mistet troen på at de kunne lykkes og at umotiverte deltakere "fikk lov til" å bli borte. Egne lokaler der alle deltakere som ikke er i andre tiltak, skal møte daglig fra 0900 til 1500, gjør at vi kan følge opp den enkelte ut fra hans/hennes behov.

Henvising:

Når dato for inntak av ny gruppe er satt, sender Intropuls e-post til alle saksbehandlerne i sosialtjenesten. E-posten under er sendt ut i forbindelse med ny gruppe som skal starte 19. mars 2007:

Vi regner med å starte opp med en ny gruppe i løpet av mars.
Kriteriene for deltagelse er som før:

Kan IKKE ha deltatt i introduksjonsprogram tidligere
Noen i familien kan ikke ha deltatt i introduksjonsprogram
Ikke åpenbart psykisk eller fysisk syk
Brukbar norsk (er du usikker avgjør vi det i en samtale med personen)
Må kunne delta fra 9-15 hver dag
Må ha arbeid og oppholdstillatelse

Om personen er innvandrер eller flyktning spiller ingen rolle.
Jeg oppfordrer til å lete blant familiene "våre" med spesielt fokus på kvinnene.

Frist: innen 29.januar.

Spør gjerne hvis noe er uklart.

Når fristen er ute, blir den enkelte saksbehandler kontaktet for en redegjørelse om hvorfor den henviste personen skal få tilbud om plass i Intropuls. I 2005 og 2006 erfarte vi at det ble henvist omtrent like mange personer som det var ledige plasser. I 2007 ser vi at antallet øker. Dette kan ha sammenheng med at tilbudet er bedre kjent, at personene selv er klar over tilbudet og ber om å få delta, eller andre forhold.

Dersom vi har ti ledige plasser, blir ti timeavtaler satt opp. Personen blir innkalt til samtale per brev eller telefon. Målet er å tilby plass til alle som er innkalt. I samtalen, som varer i ca. én time, får kandidaten informasjon om Intropuls, kontrakt og reglement. Her får vi et godt bilde av språkforståelse. At en person virker ukonsentrert eller ikke tar inn all informasjon (ingen gjør det), er ikke grunn til å ikke tilby plass.

Personen skal ha god grunn for å takke nei til deltakelse. Vi har godtatt mangel på barnehageplass som gyldig grunn, men oppfordrer da personen til å skaffe seg barnehageplass da det vil være aktuelt med deltakelse ved neste inntak.

I løpet av denne samtalen blir det satt opp ny avtale en eller to dager etter for å skrive kontrakt. Kandidaten får med seg informasjonsskriv, kontrakt og reglement hjem for gjennomlesing.

Fra august 2005 til desember 2006 har Intropuls tatt inn 43 deltakere.

- Gruppe 1: august 2005, 18 personer
- Gruppe 2: mars 2006, 15 personer
- Gruppe 3: oktober 2006, 10 personer

Vi erfarer at de personene som blir henvist, er kandidater som er aktuelle for deltakelse i Intropuls. Grunnen til dette er at Intropuls er forankret og godt kjent i sosialtjenesten. Saksbehandlerne synes å ha god oversikt over klientmassen og kan på bakgrunn av dette henvise "gode" kandidater. Dersom vi får flere henviste enn vi har ledige plasser, legger vi vekt på motivasjon og ønske om å delta.

Kvalifisering – tilbud/innhold

Tilbudet i Intropuls kan skisseres på følgende måte:

INTROPULS TRINN 1 – Gruppeinntak for nye deltakere:

10 uker.

1 dag per uke: Ditt Valg

3 dager per uke: Handlingsplan

1 dag per uke: I-bedrift

- Innunder handlingsplan ligger samfunnsfag, norskopplæring, dataopplæring, bedriftsbesøk, CV, fysisk og psykisk helse, etc.
- Individuelle samtaler
- Trekantsamtaler med NAV-arbeid
- Opplæring i forkant av praksisplass
- Planlegging av oppfølging av deltaker i Intropuls trinn 2

Intropuls har utviklet et bevisstgjørings- og motivasjonskurs, **Ditt Valg**. Ditt Valg består av ti samlinger som er systematisk bygd opp for at deltakeren skal bli bevisst egne ressurser, konsekvenser av egne valg og strategier for mestring. Veiledning, involveringspedagogikk og LØFT er benyttet som metodiske virkemidler. I tillegg benyttes pikto-grammer og narrativ metode for å forsterke budskapet. Det er også utviklet en egen modell som inngår som brobygger mellom Ditt Valg og Intropuls trinn 1: Jobbønske-bevisstgjøringsprosessen – del 1 (JØBP). Denne fungerer som et arbeidsverktøy i forberedelsene til handlingsplanen for den enkelte.

Et viktig prinsipp i Ditt Valg er at det skal være likverdighet mellom kursholder og deltaker. Dvs. at det skal være en personlig relasjon uten at den går over i det private. Gjennom dette oppnår vi at deltakeren lettere går inn i prosess, og er mer villig til endring. Det bidrar også til å minske motstanden som vi tidligere har erfart.

INTROPULS TRINN 2 - Individuelt for alle deltakerne:

Starter når deltakeren er ferdig i trinn 1. Ikke alle fullfører trinn 1. Dersom handlingsplanen er klar og det er hensiktsmessig, kan deltakeren starte før.

Deltakeren jobber ut fra handlingsplanen. Kvalifiseringstiltak kan være:

- AMO-kurs
- AMO-individ
- Praksisplass
- Lønnstilskudd
- Arbeid med bistand
- Arbeid i skjermet virksomhet
- Arbeidstreninga
- Intropuls MOT Jobb

Med unntak av Intropuls MOT Jobb er de andre tiltakene i regi av NAV-arbeid. Intropuls har en forpliktende avtale med NAV-arbeid som prioriterer deltakerne til hensiktsmessige tiltak i tråd med handlingsplanen. Dette samarbeidet fungerer godt.

- **Intropuls MOT Jobb** er vårt eget tiltak og det innehar flere roller: For det første er Intropuls MOT Jobb et tiltak for dem som er formidlingsklare. Skrive søknader, interessesøknader, trene intervju etc. er sentrale oppgaver i dette tiltaket. Opplegget er spesielt tilrettelagt for minoritetsspråklige.

For det andre er Intropuls MOT Jobb et tiltak for de deltakerne som er nevnt i pkt. 1, 2, 4 og 5 under punktet Lokaler. For disse deltakerne vil det være viktig å fortsette å jobbe med handlingsplanen, møte regelmessig og få tett oppfølging umiddelbart for å sikre at motivasjonen opprettholdes.

For det tredje skal Intropuls MOT Jobb sikre at de deltakerne som "forsvinner", i perioder blir henvist tilbake til Intropuls når de på nytt søker sosialhjelp. Gjelder faktisk så langt bare to tilfeller.

Resultater for deltakerne (tall per 31.12.2006)

2005 og 2006 TOTALT ANTALL: 43	GRUPPE 1 AUGUST 2005	GRUPPE 2 MARS 2006	GRUPPE 3 OKT. 2006
Antall deltakere:	18	15	10
I ordinært arbeid	9	4	1
Av disse får følgende antall oppfølging i 2007	4	3	1
Begynt skole	2	2	
Av disse får følgende antall oppfølging i 2007	1	1	
Innvilget trygd	1		
Av disse får følgende antall oppfølging i 2007			
I tiltak			
● AMO-kurs			2
● AMO-individ		4	
● Praksisplass	1		2
● MOT Jobb	1	1	
● Trinn1	1		5
Videre utredning helse/arbeidsevne	1		
Møter ikke		1	1
Avsluttet			
● Flyttet	1		
● Avklart som ikke arbeidsfør	1		
● Rusmisbruk		1	
● Ikke arbeids-tillatelse			1

Merknad til tallene:

Det er stadig bevegelse i tallene. Flere har arbeidsforhold som er av kortere karakter og kommer tilbake til MOT Jobb mellom oppdragene. Per 31.12.06 var åtte personer avsluttet pga. ordinært arbeid. For at en deltaker skal avsluttes, må det foreligge kontrakt med arbeidsgiver. Disse åtte har følgende yrker:

- To bussjåfører
- Taxisjåfør
- Butikkmedarbeider
- Prosjektmedarbeider Intropuls
- Gatekjøkkenekspeditør
- Sveiser
- Renholder

Vedlegg 4: Kontaktpersoner i Ny sjanse- prosjektene:

4.1 Kontaktpersoner til deltakerprosjektene i kommunene:

Navn	Kommune	Adresse:	E-postadresse	Telefon
Hilde Eliassen	Bergen	Byrådsavd. helse- og omsorg, Postboks 7700, 5020 Bergen	hilde.eliassen@ bergen.kommune.no	55567922
Elia Otero	Bærum	Sosialtjenesten 1304 Sandvika	elia.otero@ baerum.kommune.no	41645639
Jorunn Haneset	Drammen	Introduksjons- senteret for utlendinger, Ilebergvn 21, 3011 Drammen	jorunn.haneset@ drammen.kommune.no	32217000
Inger Repaja	Eidsberg	Ordfører Voldens v 1, 1850 Mysen	inger.repaja@ eidsberg.kommune.no	69702000
Anders Tangen	Fredrikstad	Fredrikstad kommune, Postboks 1405, 1602 Fredrikstad	taan@fredrikstad. kommune.no	97492542
Øyvind Gare	Kristiansand	Kvalifiserings- tjenesten, Sb 417, 4604 Kristiansand	oyvind.gaare@ kristiansand.kommune.no	38179383
Britt-Tove Sletten	Lenvik (ny i 2007)	Lenvik kommune, Voksenopplæringa, Rådhuset, 9306 Finnsnes	voksenopplaringa@ lenvik.kommune.no	77871955
Minka Bizic	Moss	Moss Voks, Pb. 175, 1501 Moss	minka.bizic@ moss.kommune.no	95149674
Øyvind Stubsjøen	Skedsmo (ny i 2007)	Undervisnings- sektoren, Postboks 313, 2001 Lillestrøm	oyvinds@skedsmo. kommune.no	64846791
Cathrine Lyngstad	Skien	Helse- og sosialsenteret, Pb. 27, 3701 Skien	cathrine.lyngstad@ skien.kommune.no	99463774
Marit Gjerset	Stavanger (ny i 2007)	Stavanger kommune, Postboks 8001, 4068 Stavanger	marit.gjerset@ stavanger.kommune.no	50507114
Kirsti Gjeitnes	Trondheim	Arbeid og Kompetanse, Industriveien 7, 7004 Trondheim	kirsti.gjeitnes@ trondheim.kommune.no	91672379
Trude Haugdal	Verdal (ny i 2007)	Verdal kommune Postboks 24, 7651 Verdal	trude.haugdal@nav.no	74732018

	Bydeler i Oslo:			
Camilla Gjernes	Bjerke	Kvalifiserings-tjenesten, Bydel Bjerke, Pb. 42, Veitvedt, 0518 Oslo	camilla.gjernes@bbj.oslo.kommune.no	23439518
Knut Robert Sande	Frogner	Sosialtjenesten, Pb. 2707, Solli 0204 Oslo	knutrobert.sande@bfr.oslo.kommune.no	23425157
Jarle Botnen	Grorud	Sosialtjenesten, Ammerudvn. 20, 0985 Oslo	jarle.stave.botnen@bgr.oslo.kommune.no	23471995
Marit Fossum	Grünerløkka	Postboks 2128 Grünerløkka, 0505 Oslo	marit.fossum@bga.oslo.kommune.no	23422794
Katarina Piesla	Nordre Aker	Sosialtjenesten, Gullhaugvn. 7, 0484 Oslo	katarina.piesla@bna.oslo.kommune.no	23473672
Binh Nguyen	Nordstrand	Postboks 4, Lambertseter, 1101 Oslo	binh.nguyen@bns.oslo.kommune.no	23495206
Hege Aspelund	Sagene	Bydel Sagene, Pb. 4200, Nydalen, 0401 Oslo	hege.aspelund@bsa.oslo.kommune.no	23474060
Hassan Mughal	St. Hanshaugen	Kvalifiserings-senteret, St. Hanshaugen, PB 6999, St. Olavs plass, 0130 Oslo	hassan.mughal@bsh.oslo.kommune.no	23475390
Farideh Jegatheesan	Stovner	Stovner Sosialtjeneste, Karl Fossums vei 30, 0985 Oslo	farideh.jegatheesan@bsr.oslo.kommune.no	91798680
Monica Lagerborg	Søndre Nordstrand	Via Kvalifisering-senter, Postboks 180, 1203 Oslo	monica.lagerborg@bsn.oslo.kommune.no	23497020
Marianne Heibo	Ullern	Bydel Ullern, Postboks 43 Skøyen, 0212 Oslo	marianne.heibo@bun.oslo.kommune.no	23463114
Berit Søvik	Østensjø	Sosialtjenesten, Tiltaks-senteret, Ryensvingen 1, Boks 157 Manglerud, 0612 Oslo	berit.sovik@bos.oslo.kommune.no	23438143

4.2 Kontaktpersoner i IMDi

Navn	Enhet	E-postadresse	Telefon direkte
Pernille Baardson	IMDi Sør	peb@imdi.no	38106068
Safia Hussein Ali Grand	IMDi Indre Øst	shg@imdi.no	61146513
Maryann Knutsen	IMDi Midt-Norge	mkn@imdi.no	73892408
Ragnhild Aasvang	IMDi Vest	raa@imdi.no	55300993
Herdis Nundal	IMDi Øst	hnu@imdi.no	24168830
Steinar Ure	IMDi Nord	sur@imdi.no	76965758
Sidsel Rønning	Arbeid og Kvalifisering	sro@imdi.no	24168834

IMDi Nord

Havnegata 28, Narvik

Tlf.: 24 16 88 00

Faks: 76 96 58 38

IMDi Midt-Norge

Peter Egges plass 2, Trondheim

Tlf.: 24 16 88 00

Faks: 73 89 24 31

IMDi Sør

Tordenskj.gate 9, Kristiansand

Tlf.: 24 16 88 00

Faks: 38 02 04 80

IMDi Øst

Hausmannsgate 23, Oslo

Tlf.: 24 16 88 00

Faks: 24 16 88 31

IMDi Vest

Bugården 8, Bergen

Tlf.: 24 16 88 00

Faks: 55 30 09 88

IMDi Indre Øst

Storgt. 10, 6. etg, Gjøvik

Tlf: 24 16 88 00

Faks: 61 17 08 95

**Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet**

Postboks 8059 Dep., 0031 Oslo

www.imdi.no

ISBN: 978-82-92757-10-9

